

Сальфеджіо

В. ФЛИС, Я. ЯКУБЯК

ДЛЯ I—IV КЛАСІВ
ДИТЯЧИХ МУЗИЧНИХ
ШКІЛ-СЕМИРІЧОК

«Музична Україна»

Підручник з сольфеджіо для I—IV класів дитячих музичних шкіл-семирічок включає ритмічні та інтонаційні вправи, що забезпечують важливі форми роботи на уроках сольфеджіо. Тут відсутній матеріал для слухового аналізу та диктанту, оскільки слухові вправи педагог сам може скласти без особливих труднощів, диктанти ж доцільніше укладати в окремі збірники.

Інтонаційні вправи поділяються на конструктивні (технічні) та зразки з художньої творчості — народної та професійної. Основою роботи на уроках сольфеджіо повинен бути конструктивний матеріал, художні ж зразки треба використовувати як підсумок. Виконання прикладів з художньої практики вимагає дотримання відповідного темпу та динаміки.

Елементарні технічні завдання — побудова інтервалів, трізвуків тощо — в підручнику окремо не виділяються, бо вони входять у конструктивні вправи. Їх можна вивчати так: відшукати у прикладі матеріал теми уроку (інтервал, акорд, ритмічну фігуру), виділити його з контексту у вигляді поспівки і вивчити, а потім проспівати весь приклад. Маючи на увазі саме таке трактування конструктивних вправ, автори не виставили в них позначень темпу та динаміки. Певна частина конструктивних вправ спрямована на пробудження та розвиток творчої ініціативи учнів. Це — завдання на завершення окремих, наведених лише частково, мелодичних побудов, створення акомпанементу до мелодій.

Щодо обсягу матеріалу, а також послідовності його викладу підручник в основному відповідає програмі 1972 року¹. Тему «Міно́р» вміщено в II класі, однак при бажанні її можна проходити і в I класі після теми «Ма́жор». В цьому випадку треба використати приклади №№ 218, 219, 223—226, 230, 231, 235, 236, 239, 240, 246, 248.

В кожному з розділів підручника зібрано вправи різного ступеня складності. Це дає можливість педагогові проявити індивідуальний підхід до учнів. Якщо спів двоголосних прикладів — а роботу над двоголоссям рекомендується починати вже з I класу — з тих чи

Учебник по сольфеджио для I—IV классов детских музыкальных школ-семилеток включает ритмические и интонационные упражнения, которые обеспечивают важные формы работы на уроках сольфеджио. Здесь отсутствует материал для слухового анализа и диктанта, поскольку слуховые упражнения педагог сам может составить без особых трудностей, диктанты же лучше помещать в отдельные сборники.

Интонационные упражнения разделяются на конструктивные (технические) и образцы из художественного творчества — народного и профессионального. Основой работы на уроках сольфеджио должен быть конструктивный материал, художественные же образцы нужно использовать как итог. При исполнении примеров из художественной практики надо придерживаться соответствующего темпа и динамики.

Элементарные технические задачи — построение интервалов, трезвучий и т. д. — в учебнике не обособлены, так как они входят в конструктивные упражнения. Их можно учить так: найти в примере материал темы урока (интервал, аккорд, ритмическую фигуру), выделить его из контекста в виде попевок и выучить, а затем пропеть весь пример целиком. Принимая во внимание именно такую трактовку конструктивных упражнений, авторы не ввели в них обозначений темпа и динамики. Определенная часть конструктивных упражнений направлена на пробуждение и развитие творческой инициативы учеников. Это — задания на завершенные отдельных, приведенных лишь частично, мелодических построений, создание аккомпанеента к мелодиям.

По объему материала, а также последовательности его изложения учебник в основном соответствует программе 1972 года¹. Тема «Минор» помещена во II классе, однако при желании ее можно проходить и в I классе после темы «Мажор». В этом случае нужно использовать примеры №№ 218, 219, 223—226, 230, 231, 235, 236, 239, 240, 246, 248.

В каждом из разделов учебника собраны упражнения разной степени сложности. Это дает возможность педагогу проявить индивидуальный подход к ученикам. Если пение двухголосных примеров — а работу над двухголосием рекомендуется начинать уже в I клас-

¹ Сольфеджио. Программа для детских музыкальных школ. М., 1972.

¹ Сольфеджио. Программа для детских музыкальных школ. М., 1972.

інших причин складає значні труднощі, можна обмежитись виконанням окремих голосів.

Матеріал, що міститься в кожній темі, доцільно використовувати частинами на різних етапах її засвоєння: при першому знайомстві, при повторенні та закріпленні. Наприклад, ритмічні вправи 202—204 дати на перших уроках вивчення теми, а трохи складніші (205, 206) — через декілька уроків.

В підручнику є необхідні пояснення, які або вказують на спосіб виконання вправ, або ж визначають найважливіші поняття музичної теорії.

се — по тем или иным причинам составляет значительные трудности, можно ограничиться исполнением отдельных голосов.

Материал, который входит в каждую тему, имеет смысл использовать частями на разных этапах ее усвоения: при первом знакомстве, при повторении и закреплении. Например, ритмические упражнения 202—204 дать на первых уроках изучения темы, а более сложные (205, 206) — через несколько уроков.

В учебнике есть необходимые пояснения, которые либо указывают на способ исполнения упражнений, либо формулируют важнейшие понятия музыкальной теории.

Перший клас

Первый класс

Музика записується за допомогою нот, розміщених на нотному стані. Скрипковий ключ (або ключ соль) вказує на розташування ноти соль першої октави.

Музыка записывается при помощи нот, расположенных на нотном стане. Скрипичный ключ (или ключ соль) указывает на положение ноты соль первой октавы.

Досить жваво
Подвижно

Співаючи, стукайте рівномірно: на кожний удар припадає дві восьмі або одна чверть.

У пісні «Прийди, прийди, сонечко» можна виділити наголошені (акцентовані) та ненаголошені (неакцентовані) склади:

Во время пения равномерно простучите: на каждый удар приходится две восьмых или одна четверть.

В песне «Прийди, прийди, сонечко» можно выделить ударные (акцентированные) и безударные (неакцентированные) слоги:

2/4

Досить жваво
Подвижно

Відстань між двома акцентованими складами (звуками) зветься тактом. Один такт від другого відділяється тактовою рисою. Кожний такт пісні «Прийди, прийди, сонечко» містить тривалості, що дорівнюють двом чвертям, і тому цю пісню можна записати так:

Расстояние между двумя акцентированными слогами (звуками) называется тактом. Один такт отделяется от другого тактовой чертой. Каждый такт песни «Прийди, прийди, сонечко» состоит из длительностей, которые равняются двум четвертям, и поэтому песню можно записать так:

В розмірі $\frac{2}{4}$ тактують так:

В розміре $\frac{2}{4}$ тактирують так:

Жартівливо
Шутливо

«Савка»
«Савка»

2 $\frac{2}{4}$

Бом- дзень. Сав_ка вмер. По_ло_ жи_ ли Сав_ ку
на ду_ бо_ ву лав_ ку. Лав_ ка тря_ сь_ ся, Сав_ ка смі_
еть ся. При_шов дяк, Сав_ ка: «Так». при_шов піп, Сав_ ка втік.

ля
ля

Досить жваво
Подвижно

3 $\frac{2}{4}$

Ко_ ти_ ла_ ся тор_ ба з ви_ со_ ко_ го гор_ ба,
а в тій тор_ бі хліб па_ ля_ ни_ ця,
ко_ му до_ ве_ деть_ ся, той бу_ де жму_ рить_ ся.

Досить жваво
Подвижно

4 $\frac{2}{4}$

Ой ти, ста_ рий боб_ ре, за_ хо_ вай_ ся доб_ ре,
бо я хор_ ти ма_ ю, на по_ ле пус_ ка_ ю.

Швидко
Быстро

5

Ой дзво_ ни дзво_ нять, хор_ ти вов_ ка го_ нять,
по бо_ ло_ тах, о_ че_ ре_ тах, де лю_ ди не хо_ дять.

Приклади 6, 7 співати на склад «ля» або «та», дотримуючись певної висоти звука, в таких варіантах:

- а) всі співають перший голос;
- б) всі співають другий голос;
- в) перша група співає перший голос, друга — другий;
- г) навпаки, тобто перша група співає другий голос, а друга — перший.

Примеры 6, 7 петь на слог «ля» или «та», придерживаясь определенной высоты звука, в таких вариантах:

- а) все поют первый голос;
- б) все поют второй голос;
- в) первая группа поет первый голос, вторая — второй;
- г) наоборот, то есть первая группа поет второй голос, а вторая — первый.

6

7

мі
ми

8

9

10

Досить жваво
Подвижно

Українська народна пісня «Парубочку, парубочку»
Украинская народная песня «Парубочку, парубочку»

11

pe
pe

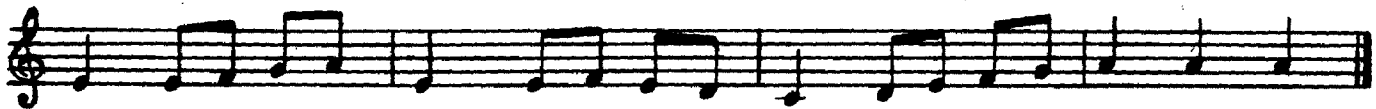
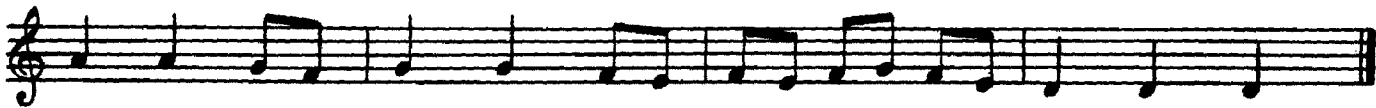
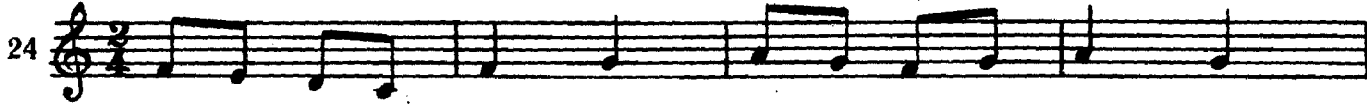
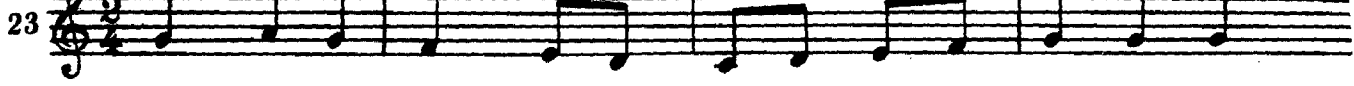
12

13

14

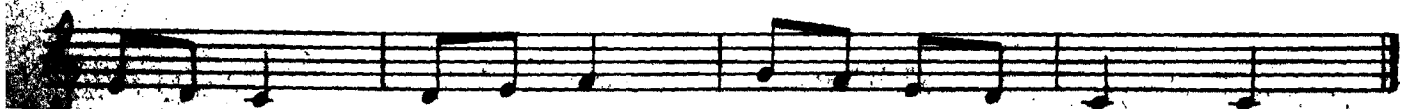
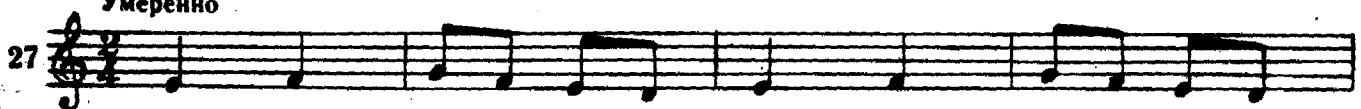
15

Помірно
Умеренно

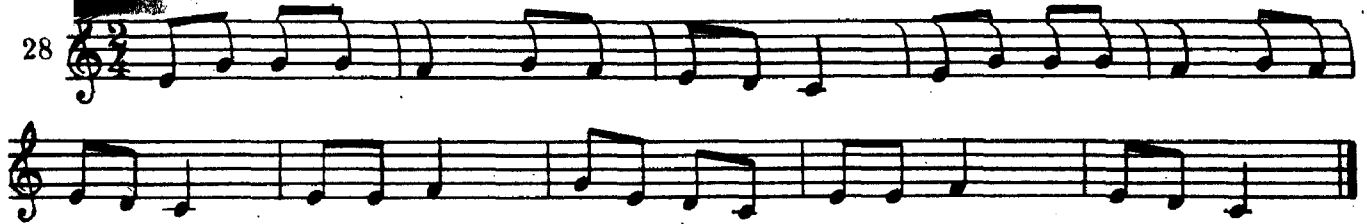
Українська народна пісня (веснянка)
Украинская народная песня (веснянка)

Досить жваво
Подвижно

Українська народна пісня «Ой ти, Тимку»
Украинская народная песня «Ой ти, Тимку»

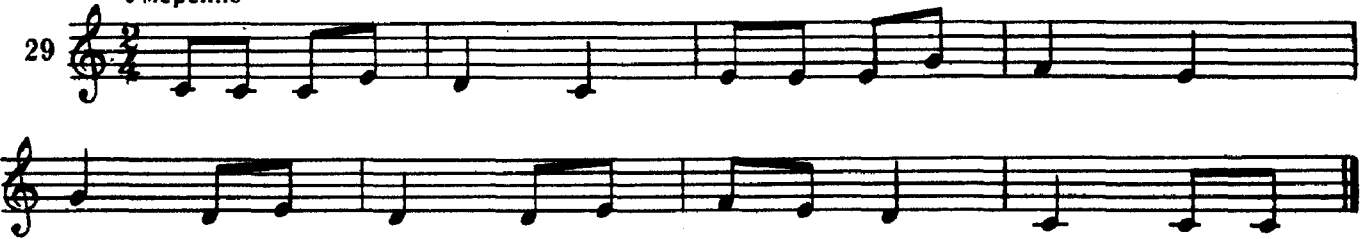
28

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Шапшани, шапшани»
Украинская народная песня «Шапшани, шапшани»

29

Спокійно
Спокойно

Українська народна пісня «Ой ходила Марусенька»
Украинская народная песня «Ой ходила Марусенька»

30

Досить жваво
Подвижно

А. Філіпенко. «Калачі»
А. Филиппенко. «Калачи»

31

Досить жваво
Подвижно

Українська народна пісня «Коровочки мої любі»
Украинская народная песня «Коровочки мої любі»

32

Досить жваво
Подвижно

Українська народна пісня «Віночку, віночку»
Украинская народная песня «Віночку, віночку»

Не поспішаючи
Не спеша

М. Лисенко. «Коза-дереза»
Н. Лысенко. «Коза-дереза»

Я ли_ сич_ ка, я сест_ рич_ ка не сид_ жу без ді_ ла,

я гу_ сят_ ка пас_ ла, по_ лю_ вать хо_ ди_ ла,

я гу_ сят_ ка пас_ ла, по_ лю_ вать хо_ ди_ ла.

Досить жваво
Подвижно

Українська народна пісня «Ой на горі»
Украинская народная песня «Ой на горі»

Досить жваво
Подвижно

Українська народна пісня «Білодень, білодень»
Украинская народная песня «Білодень, білодень»

до сі
до си

половинна
половинная

37

38

39

40

41

42

43

Спробуйте самостійно завершити цю мелодію (пр. 44), використовуючи ритмічний малюнок, що зазначений над нотним станом.

Попробуйте самостійно закончить эту мелодию (пр. 44), используя ритмический рисунок, указанный над нотным станом.

Швидко

Быстро

44

Зразок закінчення:

Образец окончания:

Швидко

Быстро

Українська народна пісня «Ой за гаєм, гаєм»
Украинская народная песня «Ой за гаєм, гаєм»

45

Ой за га_ ем, га_ ем, га_ ем зе_ ле_ нь_ ким,
там о_ ра_ ла дів_ чи_ нонь_ ка во_ ли_ ком чор_ нь_ ким,
там о_ ра_ ла дів_ чи_ нонь_ ка во_ ли_ ком чор_ нь_ ким..

Не поспішаючи
Не спеша

Українська народна пісня «Наша млада»
Украинская народная песня «Наша млада»

Помірно
Умеренно

Російська народна пісня «Да у лебедя»
Русская народная песня «Да у лебедя»

Швидко
Быстро

Російська народна пісня «Яр-хмель»
Русская народная песня «Яр-хмель»

Спокійно
Спокойно

Латвійська народна пісня «Ай-я, жу-жу»
Латвийская народная песня «Ай-я, жу-жу»

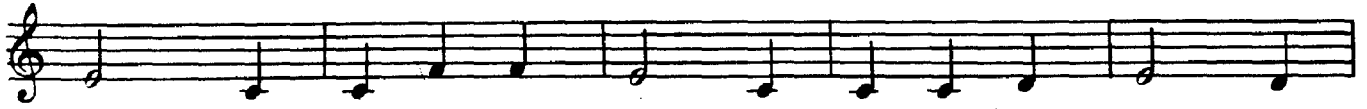
Не поспішаючи
Не спеша

Українська народна пісня «Ой зацвіло море»
Украинская народная песня «Ой зацвіло море»

Швидко
Быстро

Українська народна пісня «Ой бором, бором»
Украинская народная песня «Ой бором, бором»

Помірно
Умеренно

Л. Ревуцький. «Хустина»
Л. Ревуцький. «Хустина»
ориг. G-dur

Дуже швидко
Очень быстро

А. Дворжак. Слов'янський танець
А. Дворжак. Славянский танец

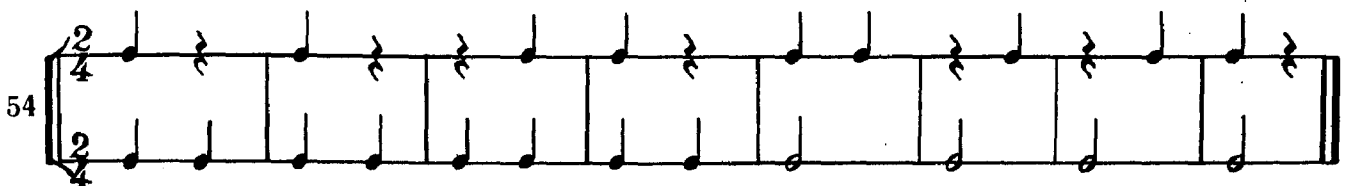
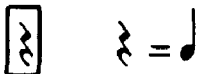

ПАУЗА

ПАУЗА

Пауза — це перерва у звучанні на строго визначений час. Паузи записуються за допомогою спеціальних знаків.

Пауза — это перерыв в звучании на строго определенное время. Паузы записываются при помощи специальных знаков.

55

Musical notation for measures 55-56. The top staff is in 2/4 time and contains four measures of music with eighth and quarter notes. The bottom staff is in 2/4 time and contains four measures of music with quarter notes and rests.

Musical notation for measures 57-58. The top staff contains four measures of music with eighth and quarter notes. The bottom staff contains four measures of music with quarter notes and rests.

56

Musical notation for measures 59-60. The top staff is in 3/4 time and contains four measures of music with quarter notes and rests. The bottom staff is in 3/4 time and contains four measures of music with quarter notes and rests.

57

Musical notation for measures 61-62. The top staff is in 3/4 time and contains four measures of music with quarter notes and eighth notes. The bottom staff is in 3/4 time and contains four measures of music with quarter notes and eighth notes.

58

Musical notation for measures 63-64. The top staff is in 2/4 time and contains eight measures of music with quarter notes and rests.

Musical notation for measures 65-66. The top staff is in 2/4 time and contains eight measures of music with quarter notes and rests.

59

Musical notation for measures 67-68. The top staff is in 3/4 time and contains eight measures of music with quarter notes and eighth notes.

Musical notation for measures 69-70. The top staff is in 3/4 time and contains eight measures of music with quarter notes and eighth notes.

60

Musical staff 60, first line. Treble clef, 2/4 time signature. The melody consists of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The bass line consists of quarter notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2.

Musical staff 60, second line. Treble clef, 2/4 time signature. The melody consists of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The bass line consists of quarter notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2.

61

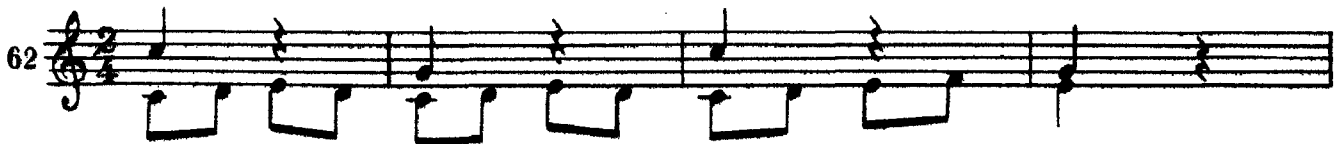

Musical staff 61, first line. Treble clef, 3/4 time signature. The melody consists of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The bass line consists of quarter notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2.

Musical staff 61, second line. Treble clef, 3/4 time signature. The melody consists of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The bass line consists of quarter notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2.

62

Musical staff 62, first line. Treble clef, 2/4 time signature. The melody consists of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The bass line consists of quarter notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2.

Musical staff 62, second line. Treble clef, 2/4 time signature. The melody consists of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The bass line consists of quarter notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2.

63

Musical staff 63, first line. Treble clef, 3/4 time signature. The melody consists of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The bass line consists of quarter notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2.

Musical staff 63, second line. Treble clef, 3/4 time signature. The melody consists of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The bass line consists of quarter notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2.

Придумайте закінчення наведеної мелодії (пр. 64), використовуючи зазначений над нотним станом ритмічний малюнок:

Придумайте окончание приведенной мелодии (пр. 64), используя указанный над нотным станом ритмический рисунок:

Помірно
Умеренно

64

1 2 3 4
5 6 7 8

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Тилили, Іванку»
Украинская народная песня «Тилили, Іванку»

65

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Єдна мати сина мала»
Украинская народная песня «Єдна мати сина мала»

66

Швидко, весело
Быстро, весело

Д. Кабалецький. «Про Петю»
Д. Кабалецький. «Про Петю»

67

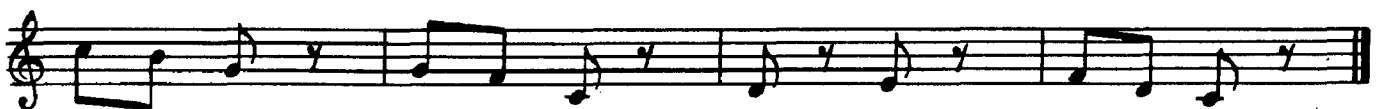
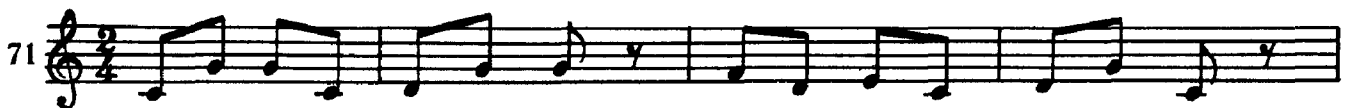
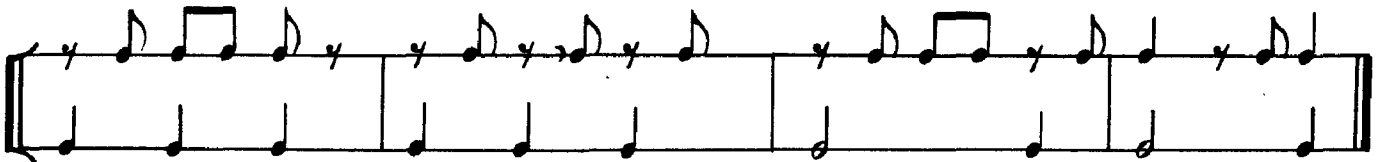
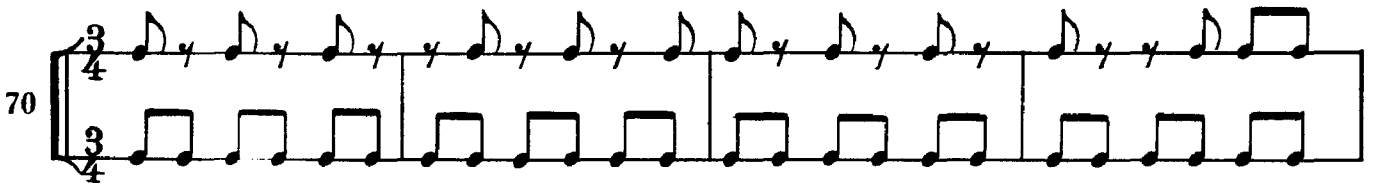
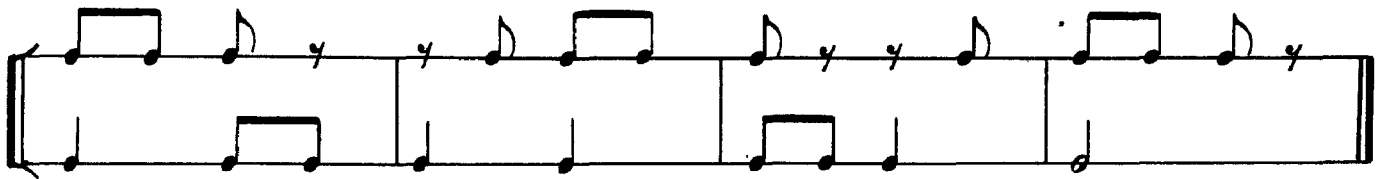
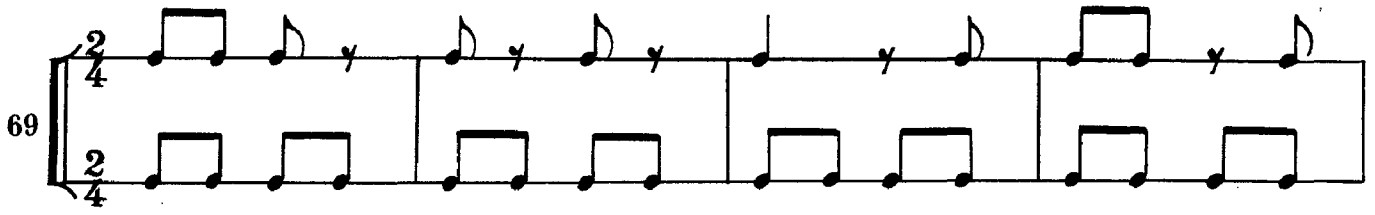
Дуже швидко
Очень быстро

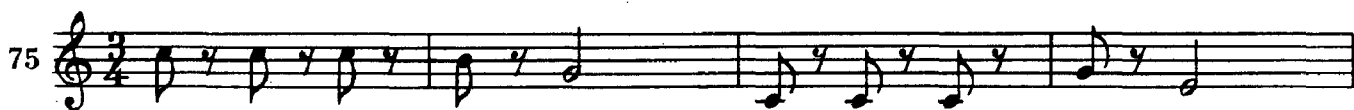

Приклади 69, 70 співати на зразок пр. 6.

Примеры 69, 70 петь по образцу примера 6.

γ $\gamma = \text{♪}$

Досить жваво
Подвижно

Українська народна пісня «Ей, здалека»
Украинская народная песня «Ей, здалека»

Досить швидко
Довольно быстро

Українська народна пісня «На горі, горі»
Украинская народная песня «На горі, горі»

77

Швидко
Быстро

Українська народна пісня «Що на нашій улиці»
Украинская народная песня «Що на нашій улиці»

78

Широко
Широко

Б. Сметана. «Моя Батьківщина»
Б. Сметана. «Моя Родина»

79

ЗАТАКТ

Один або декілька звуків, які не складають повного такту і якими починається твір або його частина, називається затактом.

ЗАТАКТ

Один или несколько звуков, которые не составляют полного такта и которыми начинается произведение или его часть, называется затактом.

80

81

82

В темпі маршу
В темпе марша

83

Швидко
Быстро

Російська народна пісня «Ах, как же мне, матушка»
Русская народная песня «Ах, как же мне, матушка»

84

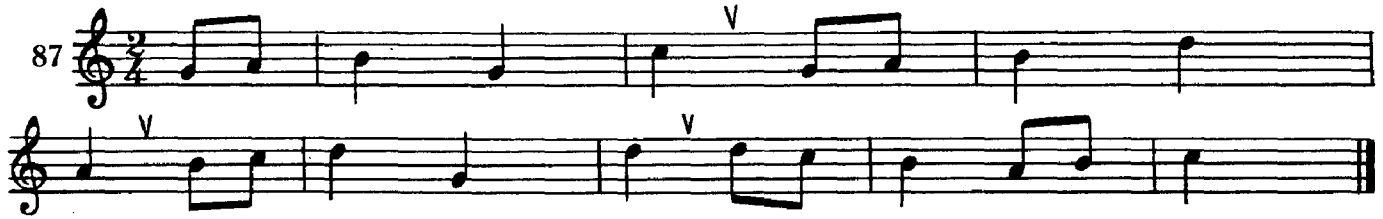
В темпі вальсу
В темпе вальса

Ф. Шуберт. Вальс
Ф. Шуберт. Вальс

85

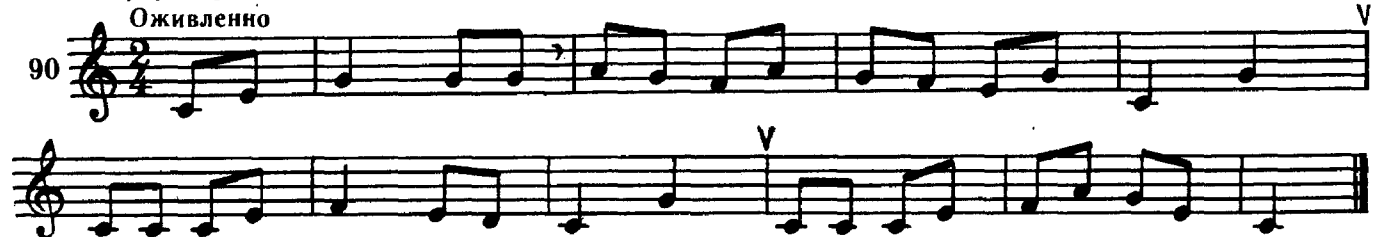
Граціозно, в темпі вальсу
Грациозно, в темпе вальса

ориг. G-dur

Російська народна пісня «Как кума-то к куме»
Русская народная песня «Как кума-то к куме»

Жваво
Оживленно

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «На городі верба»
Украинская народная песня «На городі верба»

Швидко
Быстро

Українська народна пісня «Я по засіку метений»
Украинская народная песня «Я по засіку метений»

92

Повільно
Медленно

Російська народна пісня «Вспомянем друга малого»
Русская народная песня «Вспомянем друга малого»

93

f, p

Одну й ту ж мелодію можна заграти або заспівати з різною силою звучання, наприклад голосно або тихо. Сила звучання зветься динамікою. Динаміка у музичному творі позначається за допомогою знаків: *f* (форте) — голосно, *p* (піано) — тихо, *mf* (меццо форте) — не дуже голосно, *mp* (меццо піано) — не дуже тихо. Поступове посилення звучання називається крешендо (≡), а поступове послаблення — дімінуендо (≡).

Одну и ту же мелодию можно сыграть или спеть с разной силой звучания, например громко или тихо. Сила звучания называется динамикой. Динамика в музыкальном произведении обозначается при помощи следующих знаков: *f* (форте) — громко, *p* (пиано) — тихо, *mf* (меццо форте) — не очень громко, *mp* (меццо пиано) — не очень тихо. Постепенное усиление звучания называется крешендо (≡), а постепенное ослабление — ди́минуэндо (≡).

94

95

96 *f* *p* *f*

97 *p* *f* *p*

97 *f* *p*

97 *p* *f*

97 *p* *f*

Українська народна пісня «Ой там при долині»
 Украинская народная песня «Ой там при долині»

98 *(p)* *(f)*

98 *(p)* *(f)*

Рухливо
 Подвижно

Українська народна пісня «Щарівна»
 Украинская народная песня «Щарівна»

99 *p* *f*

99 *p* *f*

Швидко
Быстро

В.-А. Моцарт. Музыка для трьох скрипок
В.-А. Моцарт. Музыка для трех скрипок

МАЖОР

МАЖОР

В мелодії одні звуки — стійкі, інші — нестійкі. Система взаємовідношень між стійкими та нестійкими звуками зветься **ладом**. Нестійкі звуки прагнуть розв'язатися у стійкі. Один із стійких звуків виділяється більше від інших, він є головною опорою ладу і зветься **тонікою**.

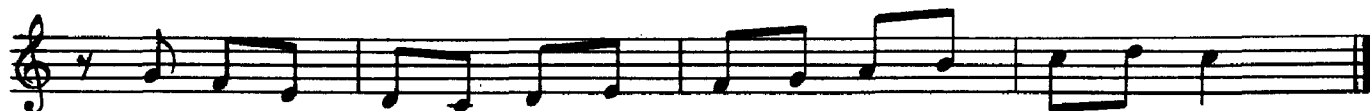
В мелодии одні звуки — устойчивые, другие — неустойчивые. Система взаимоотношений между устойчивыми и неустойчивыми звуками называется **ладом**. Неустойчивые звуки стремятся к разрешению в устойчивые. Один из устойчивых звуков выделяется больше других, он является главной опорой лада и называется **тоникой**.

Розміщення звуків ладу в порядку висоти (від тоніки до її повторення через октаву) називається **гамою**. У мажорній гамі між III—IV та VII—VIII ступенями знаходяться півтони, а між іншими ступенями — цілі тони. Стійкі звуки мажорної гамми (у схемі вони позначені білими нотами на протизвагу до нестійких, зображених чорними нотами) складають мажорний **тризвук**. Тональність *до* мажор — це мажорний лад, побудований від звука *до*.

Расположение звуков лада в порядке высоты (от тоники до ее повторения через октаву) называется **гаммой**. В мажорной гамме между III—IV и VII—VIII ступенями находятся полутоны, а между остальными ступенями — целые тоны. Устойчивые звуки мажорной гаммы (в схеме они указаны белыми нотами в отличие от неустойчивых, изображенных черными нотами) составляют мажорное **трезвучие**. Тональность *до* мажор — это мажорный лад, построенный от звука *до*.

ДО МАЖОР

ДО МАЖОР

105

This system contains six staves of musical notation. The first staff begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of eighth and quarter notes, with some beamed eighth notes. The music concludes with a double bar line.

Помірно
Умеренно

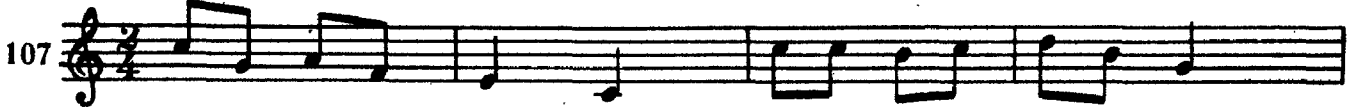
Українська народна пісня «Сонце низенько»
Украинская народная песня «Сонце низенько»

106

This system contains three staves of musical notation. The first staff begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one flat (B-flat). The melody continues from the previous system. The music concludes with a double bar line.

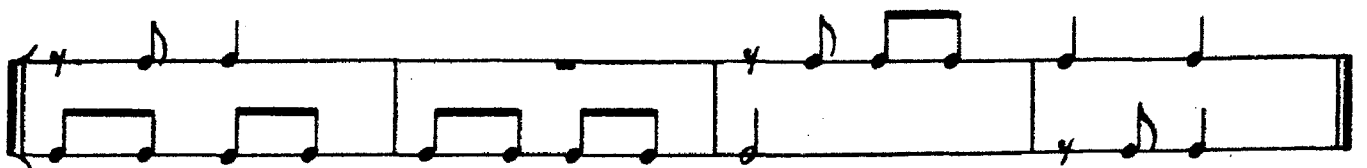
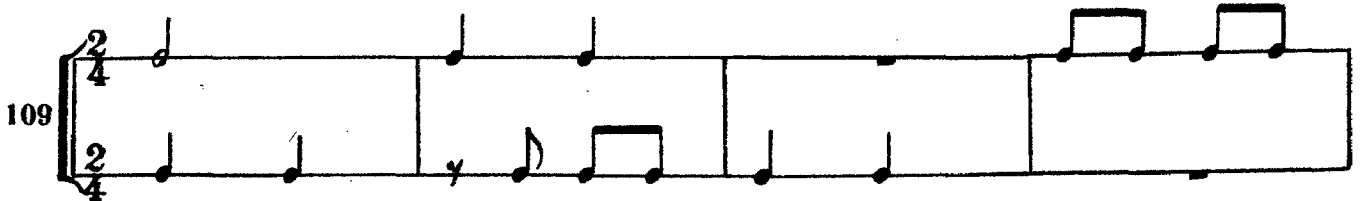
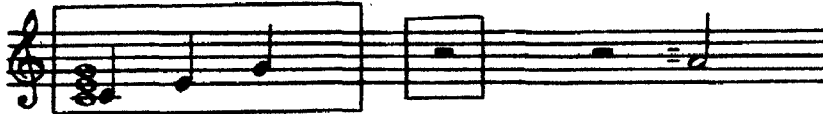
Весело
Весело

Українська народна пісня «Заграй мі, гудачку»
Украинская народная песня «Заграй мі, гудачку»

Жваво
Оживленно

Українська народна пісня «Ой в зеленім садочку»
Украинская народная песня «Ой в зеленім садочку»

110

Musical notation for system 110, measures 1-4. It consists of two staves. The top staff has a treble clef and a 3/4 time signature. The bottom staff has a bass clef and a 3/4 time signature. The music features a sequence of eighth and quarter notes with rests.

Musical notation for system 110, measures 5-8. It consists of two staves. The top staff has a treble clef and a 3/4 time signature. The bottom staff has a bass clef and a 3/4 time signature. The music continues with eighth and quarter notes.

111

Musical notation for system 111, measures 1-4. It consists of a single staff with a treble clef and a 2/4 time signature. The music features a sequence of quarter and eighth notes.

Musical notation for system 111, measures 5-8. It consists of a single staff with a treble clef and a 2/4 time signature. The music continues with quarter and eighth notes.

112

Musical notation for system 112, measures 1-4. It consists of a single staff with a treble clef and a 2/4 time signature. The music features a sequence of quarter and eighth notes.

Musical notation for system 112, measures 5-8. It consists of a single staff with a treble clef and a 2/4 time signature. The music continues with quarter and eighth notes.

113

Musical notation for system 113, measures 1-4. It consists of a single staff with a treble clef and a 2/4 time signature. The music features a sequence of quarter and eighth notes.

Musical notation for system 113, measures 5-8. It consists of a single staff with a treble clef and a 2/4 time signature. The music continues with quarter and eighth notes.

114

115

Закінчити мелодію, орієнтуючись на поданий ритм (пр. 116):

Закончить мелодію, орієнтуючись на указанный ритм (пр. 116):

Швидко
Быстро

116

1 2 3 4

5 6 7 8

Швидко
Быстро

Українська народна пісня «Ой вийся, хмелю»
Украинская народная песня «Ой вийся, хмелю»

117

Помірно
Умеренно

118

Чеська народна пісня «А ти, Юро»
Чешская народная песня «А ты, Юра»

Весело
Весело

119

СОЛЬ МАЖОР

СОЛЬ МАЖОР

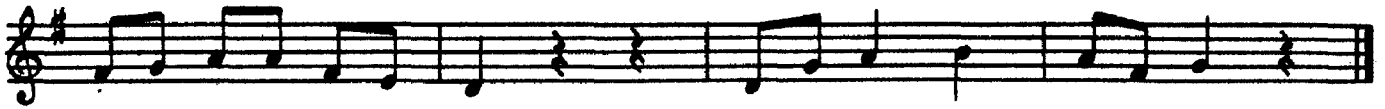
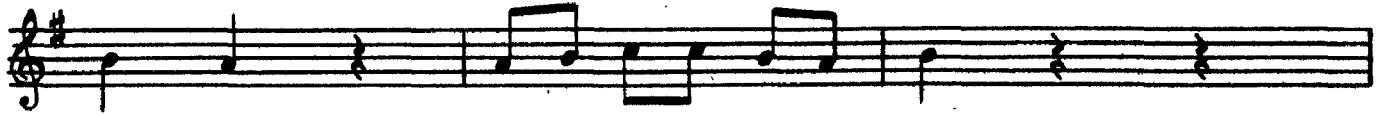
I II III IV V VI VII VIII (I)

VII I II II III IV IV V VI

120

Чеська народна пісня «Камарадко моя»
Чешская народная песня «Камарадко моя»

Помірно
Умеренно

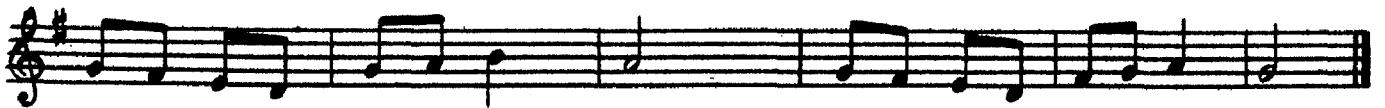
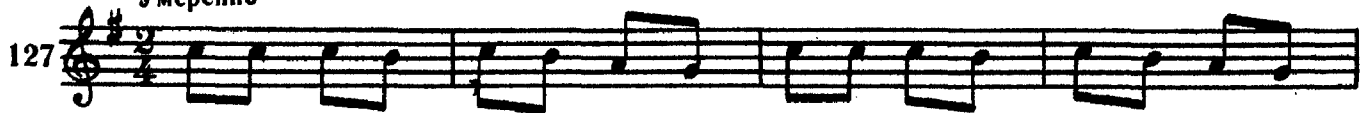
Російська народна пісня «Пойду ль я, вийду ль я»
Русская народная песня «Пойду ль я, вийду ль я»

Не поспішаючи
Не спеша

Українська народна пісня «Зоставайте, жички»
Украинская народная песня «Зоставайте, жички»

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Вийди, вийди, господару»
Украинская народная песня «Вийди, вийди, господару»

Не поспішаючи
Не спеша

Помірно
Умеренно

129

Досить жваво
Подвижно

Л. Бетховен. Квартет № 8, ч. III
Л. Бетховен. Квартет № 8, ч. III

130

Знак репризи (**||: ||**) вказує на необхідність повторення твору або його частини.

Знак репризи (**||: ||**) указывает на необходимость повторения произведения или его части.

ФА МАЖОР

ФА МАЖОР

131

Закінчити мелодію (пр. 136):

Закончить мелодію (пр. 136):

Помірно швидко
Умеренно скоро

Російська народна пісня «Ай на горі дуб, дуб»
Русская народная песня «Ай на горе дуб, дуб»

Досить жваво
Подвижно

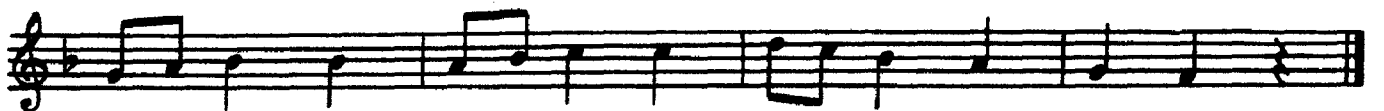
Помірно
Умеренно

Російська народна пісня «Как во городе царевна»
Русская народная песня «Как во городе царевна»

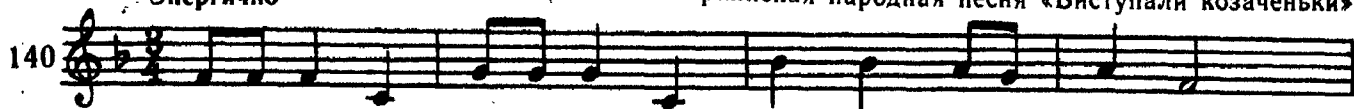
Повільно
Медленно

Українська народна пісня «Та казала мені Солоха»
Украинская народная песня «Та казала мені Солоха»

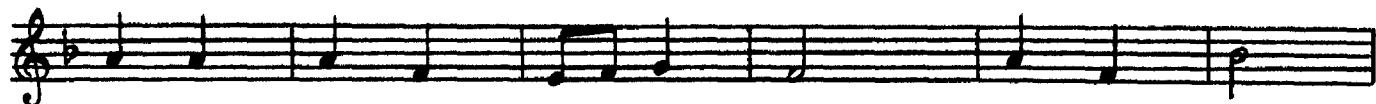
Енергійно
Энергично

Українська народна пісня «Виступали козаченьки»
Украинская народная песня «Виступали козаченьки»

Не поспішаючи
Не спеша

Українська народна пісня «Іде зірда»
Украинская народная песня «Іде зірда»

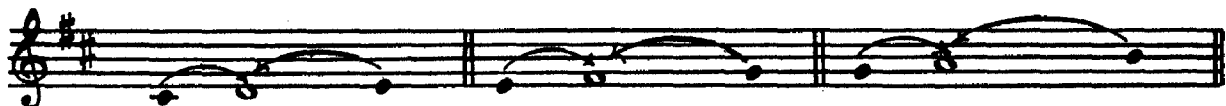

Фермата () позначає довільне продовження тривалості звука.

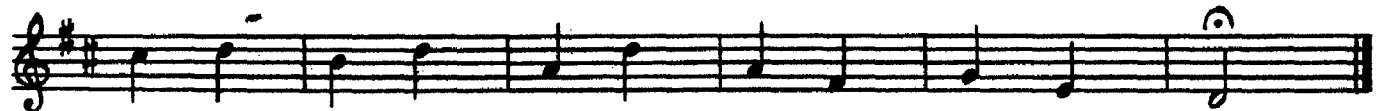
Фермата () обозначает произвольное продолжение длительности звука.

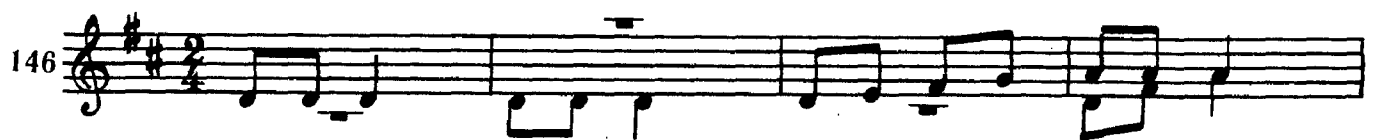
РЕ МАЖОР

РЕ МАЖОР

VII I II II III IV IV V VI

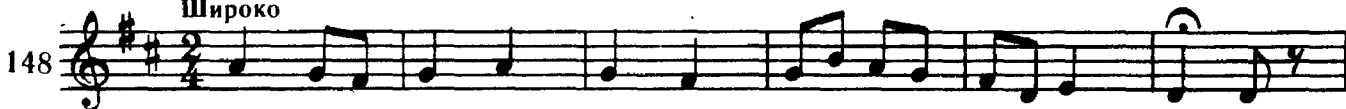
Чеська народна пісня «Відстала я»
Чешская народная песня «Отстала я»

Рухливо
Подвижно

Українська народна пісня «Ой жито горами»
Украинская народная песня «Ой жито горами»

Широко
Широко

Українська народна пісня «За городом качки пливуть»
Украинская народная песня «За городом качки пливуть»

Жваво
Оживленно

Л. Бетховен. Симфонія № 6, ч. III
Л. Бетховен. Симфония № 6, ч. III

Швидко
Быстро

Швидко
Скоро

151

ЛИГА

ЛИГА

Ліга, що пов'язує дві або більше нот однієї висоти, вказує на продовження тривалості звука; ліга, яка пов'язує ноти різної висоти, вказує на те, що їх треба виконувати зв'язано (легато).

Лига, связывающая две или больше нот одной высоты, указывает на продолжение длительности звука; лига, которая связывает ноты разной высоты, обозначает, что их нужно исполнять связно (легато).

152

153

154

Рухливо
Подвижно

Д. Шостакович. «Пісня про зустрічний»
Д. Шостакович. «Песня о встречном»

155

mf

В темпі маршу
В темпе марша

Революційна пісня «Ми ковалі»
Революционная песня «Мы кузнецы»

156

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «А мій батько»
Украинская народная песня «А мій батько»

157

Басовий ключ (або ключ фа) вказує на розташування ноти *фа* малої октави на нотному стані. Мелодії, записані в басовому ключі, співають октавою вище.

Басовый ключ (или ключ фа) указывает на расположение ноты *фа* малой октавы на нотном стане. Мелодии, записанные в басовом ключе, поют октавой выше.

фа

158

159

160

161

162

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Що на хаті зілля»
Украинская народная песня «Що на хаті зілля»

163

Досить жваво
Подвижно

Українська народна пісня «Ой дідуно»
Украинская народная песня «Ой дідуно»

164

Жваво
Оживленно

Українська народна пісня «А ти, старий бородачу»
Украинская народная песня «А ти, старий бородачу»

165

Швидко
Быстро

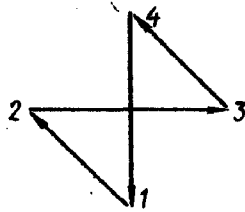
Чеська народна пісня «Хороша в нас пшеница»
Чешская народная песня «Хороша у нас пшеница»

166

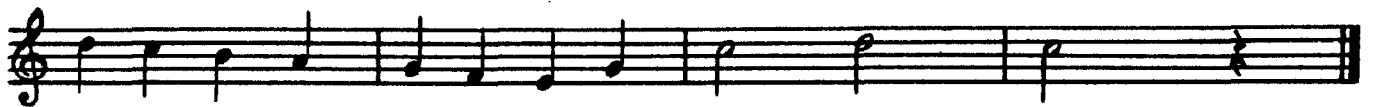
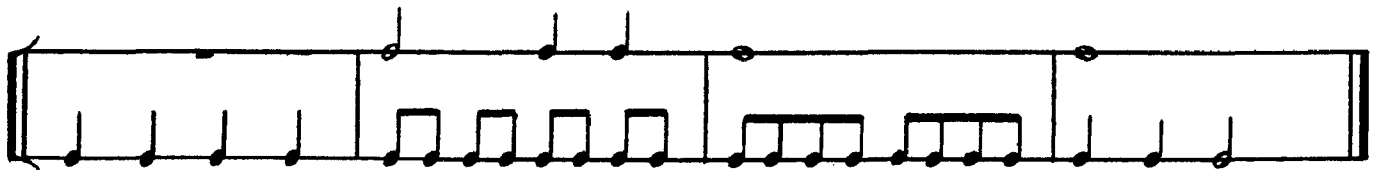
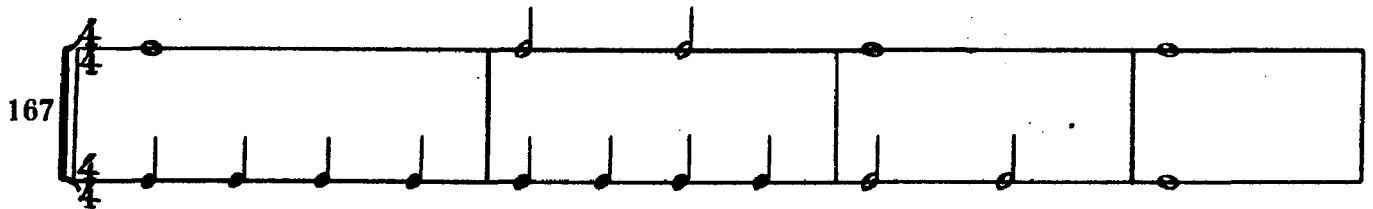
На $\frac{4}{4}$ тактуют так:

На $\frac{4}{4}$ тактируют так:

Приклад 167 співати так: а) перший голос; б) другий голос; в) обидва голоси разом. Виконувати одноголосно або двоголосно, називаючи звуки: до — мі, до — соль, ре — фа, ре — ля і т. д.

Пример 167 петь так: а) первый голос; б) второй голос; в) оба голоса вместе. Исполнять одноголосно или двухголосно, называя звуки: до — ми, до — соль, ре — фа, ре — ля и т. д.

170

171

172

Закінчити мелодію, орієнтуючись на поданий ритм (пр. 173):

Закончить мелодию, ориентируясь на указанный ритм (пр. 173):

Не поспішаючи
Не спеша

173

1 2 3 4

5 6 7 8

Українська народна пісня «Калач»
Украинская народная песня «Калач»

Помірно
Умеренно

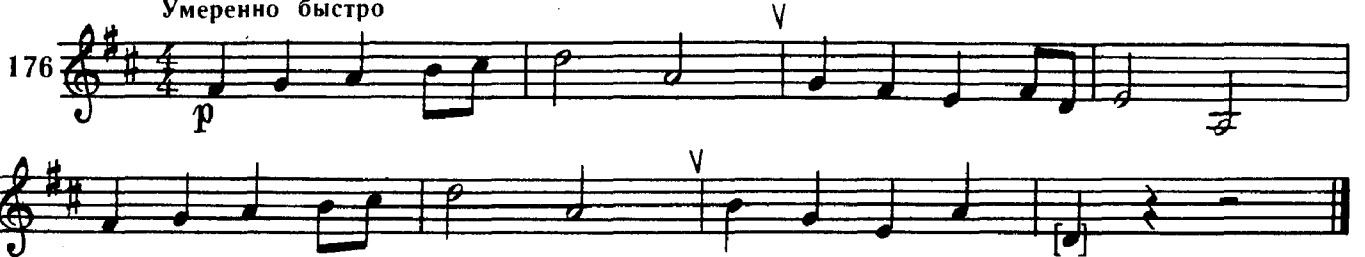
Швидко
Быстро

Українська народна пісня «Ой по горі»
Украинская народная песня «Ой по горі»

Помірно швидко
Умеренно быстро

Л. Бетховен. Концерт для скрипки з оркестром, ч. I
Л. Бетховен. Концерт для скрипки с оркестром, ч. I

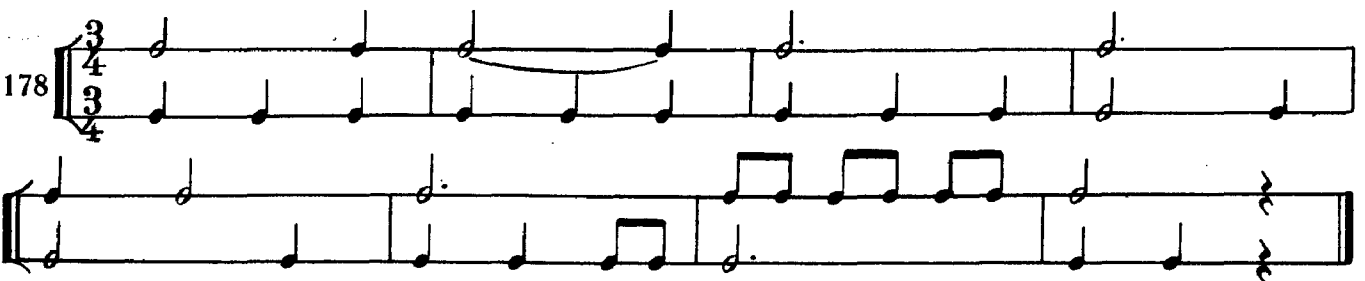
Швидко
Быстро

Б. Сметана. «Моя Батьківщина»
Б. Сметана. «Моя Родина»

Крапка, що стоїть біля ноти, продовжує
звучання на половину її тривалості.

Точка, которая стоит возле ноты, продол-
жает звучание на половину ее длительности.

179

180

181

182

183

Закінчити мелодію (пр. 184):

Закончить мелодію (пр. 184):

В темпі вальсу
В темпе вальса

1 2 3 4 5 6 7 8

184

185

Помірно
Умеренно

Російська народна пісня «Я вечер в лужках гуляла»
Русская народная песня «Я вечер в лужках гуляла»

186

Помірно
Умеренно

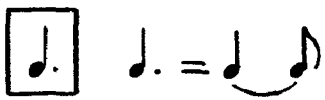
И.-С. Бах. Менует
И.-С. Бах. Менует

187

Не поспішаючи
Не спеша

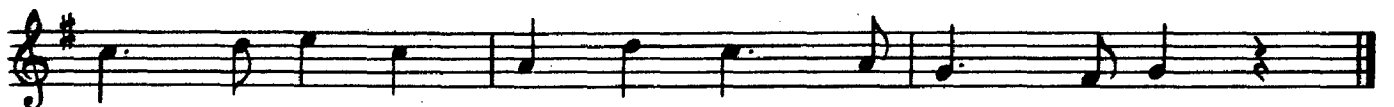
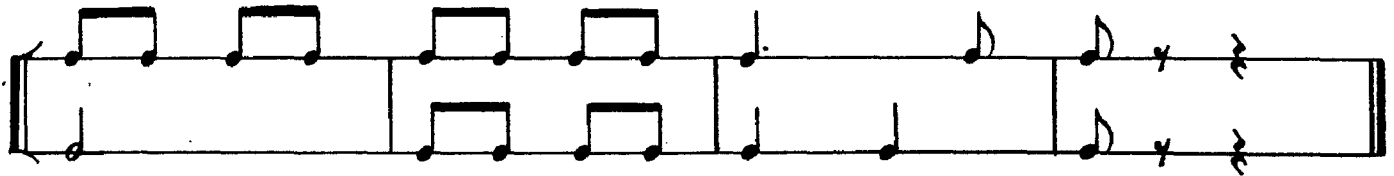
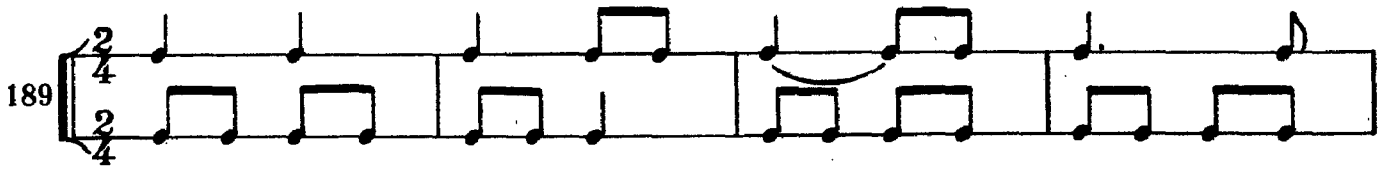
Л. Бетховен. Варіації на швейцарську тему
Л. Бетховен. Вариации на швейцарскую тему

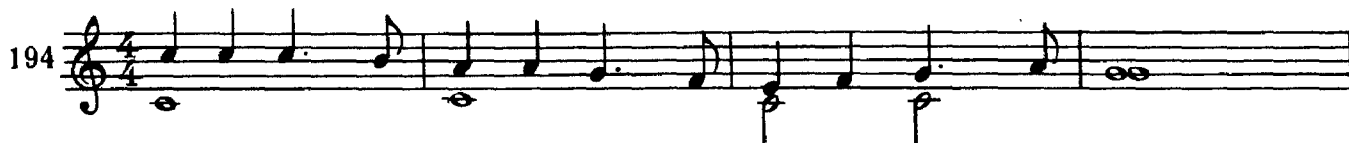
188

Вправу 189 співати так, як приклад 167:

Упражнение 189 петь такими же способами, как пример 167:

Закінчити мелодію (пр. 195):

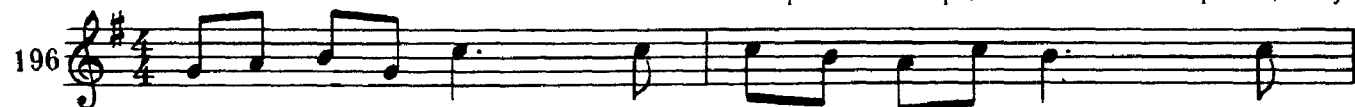
Закончить мелодію (пр. 195):

Маршово
В темпе марша
1

Повільно
Медленно

Українська народна пісня «Вибирайся, сину»
Украинская народная песня «Вибирайся, сину»

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Попід мостом»
Украинская народная песня «Попід мостом»

Я. Степовий. «Веснянка»
Я. Степовой. «Веснянка»

Помірно
Умеренно

198

p

Помірно швидко
Умеренно быстро

Л. Бетховен. «Фіделію», д. I
Л. Бетховен. «Фиделию», д. I

199

p

Швидко
Быстро

В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. I
В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. I

200

Швидко
Быстро

В.-А. Моцарт. «Чарівна флейта», д. I
В.-А. Моцарт. «Волшебная флейта», д. I

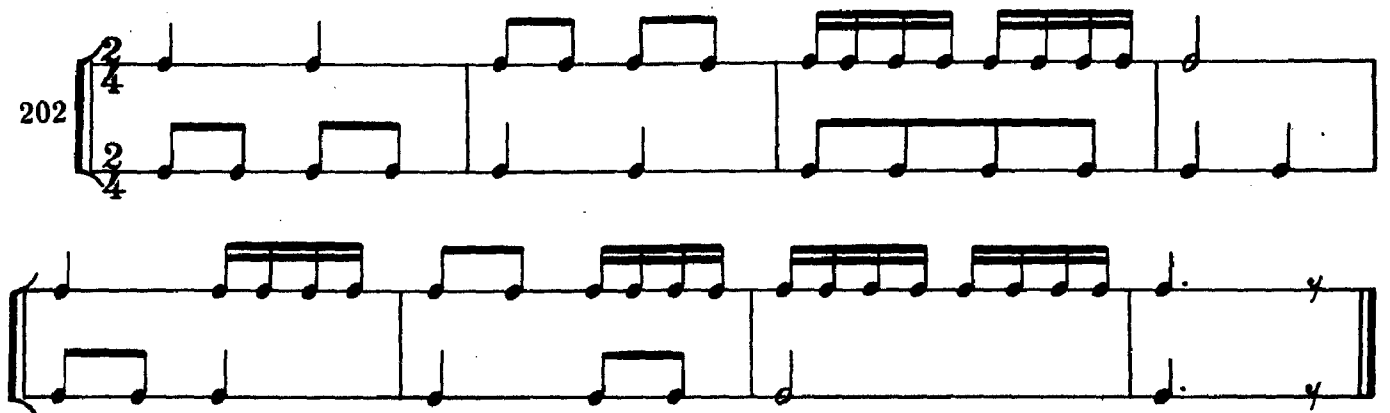
201

Вправи 202—206 співати так, як приклад 167:

Упражнения 202—206 петь так, как пример 167:

202

203

204

Musical notation for measures 204-205 in 4/4 time. The top staff contains a melody with eighth and sixteenth notes, including rests. The bottom staff contains a bass line with eighth and sixteenth notes, including rests.

Musical notation for measures 206-207 in 4/4 time. The top staff contains a melody with eighth and sixteenth notes, including rests. The bottom staff contains a bass line with eighth and sixteenth notes, including rests.

205

Musical notation for measures 208-209 in 2/4 time. The top staff contains a melody with eighth and sixteenth notes, including rests. The bottom staff contains a bass line with eighth and sixteenth notes, including rests.

Musical notation for measures 210-211 in 2/4 time. The top staff contains a melody with eighth and sixteenth notes, including rests. The bottom staff contains a bass line with eighth and sixteenth notes, including rests.

206

Musical notation for measures 212-213 in 3/4 time. The top staff contains a melody with eighth and sixteenth notes, including rests. The bottom staff contains a bass line with eighth and sixteenth notes, including rests.

Musical notation for measures 214-215 in 3/4 time. The top staff contains a melody with eighth and sixteenth notes, including rests. The bottom staff contains a bass line with eighth and sixteenth notes, including rests.

207

208

209

210

211

Помірно
Умеренно

212

Швидко
Быстро

Я. Степовий. «Огірочки»
Я. Степовой. «Огурчики»

213

Помірно
Умеренно

Російська народна пісня «Ой ты утка, утица»
Русская народная песня «Ой ты утка, утица»

214

Не поспішаючи
Не спеша

М. Лисенко. «Наталка Полтавка», д. I
Н. Лысенко. «Наталка Полтавка», д. I

215

Рухливо
Подвижно

Л. Бетховен. Варіації
Л. Бетховен. Вариации

216

Не поспішаючи
Не спеша

В.-А. Моцарт. Соната № 5, ч. II
В.-А. Моцарт. Соната № 5, ч. II
ориг. C-dur

217

МІНОР

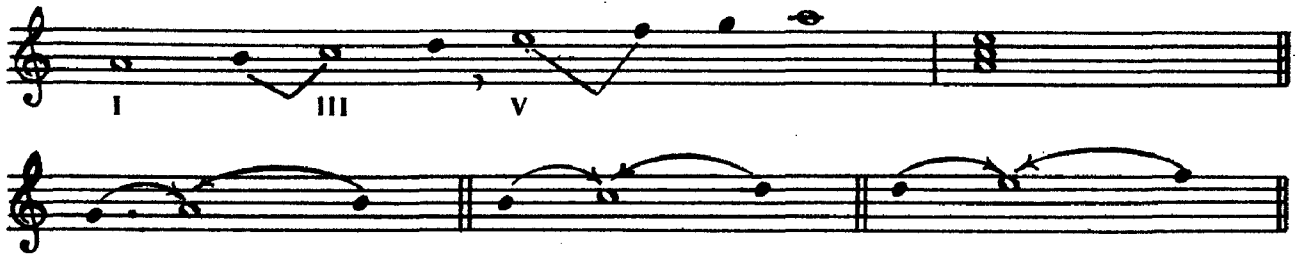
МИНОР

Мінорною зветься гама, в основі якої лежить мінорний трезвук. Мінор має три види: **натуральний**, **гармонічний** та **мелодичний**. В гармонічному мінорі підвищується VII ступінь, в мелодичному — VI та VII. В низхідному русі мелодична гама переважно звучить, як натуральна, тобто без підвищення VI та VII ступенів.

Минорной называется гамма, в основе которой лежит минорное трезвучие. Минор имеет три вида: **натуральный**, **гармонический** и **мелодический**. В гармоническом миноре повышается VII ступень, в мелодическом — VI и VII. В нисходящем движении мелодическая гамма в большинстве случаев звучит, как натуральная, то есть без повышения VI и VII ступеней.

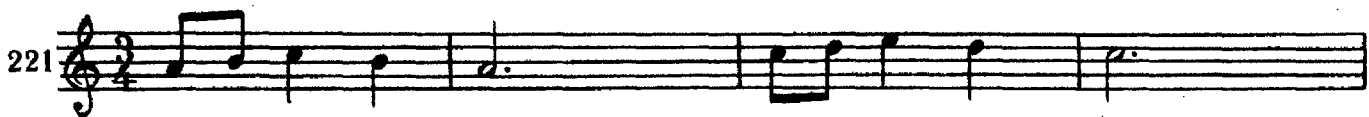
ЛЯ МІНОР НАТУРАЛЬНИЙ

ЛЯ МИНОР НАТУРАЛЬНИЙ

218

Швидко
Быстро

Українська народна пісня «Ляничку-подолянчику»
Украинская народная песня «Ляничку-подолянчику»

М. Леонтович. «За нашою слободою»
Н. Леонтович. «За нашей слободой»

Помірно
Умеренно

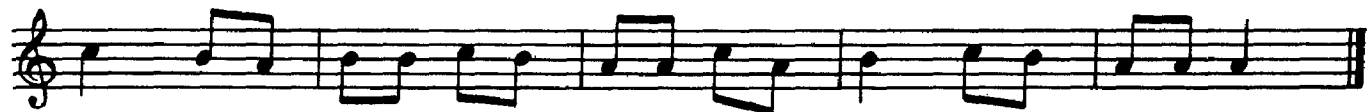
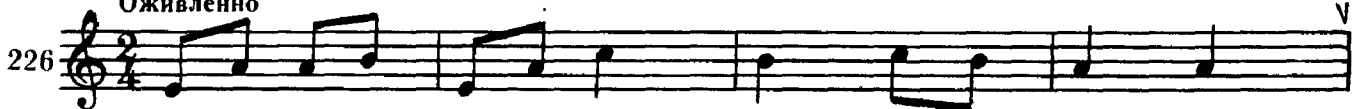
Білоруська народна пісня «Перепілонька»
Белорусская народная песня «Перепелочка»

Помірно
Умеренно

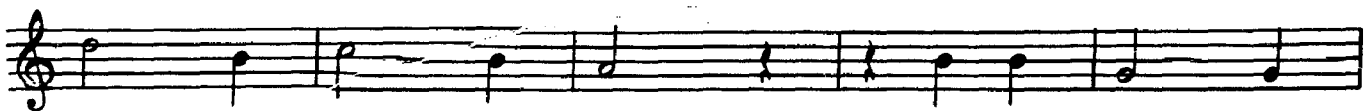
Українська народна пісня «Ой ходила дівчина по полю»
Украинская народная песня «Ой ходила дівчина по полю»

Жваво
Оживленно

Білоруська народна пісня «Ой казали, говорили»
Белорусская народная песня «Толковали, говорили»

Повільно
Медленно

Доволі швидко
Довольно скоро

228 *mf* *f*

М. Лисенко. «Тарас Бульба», д. III
Н. Лысенко. «Тарас Бульба», д. III

Помірно швидко
Умеренно быстро

ориг. f-гол

229 *f*

ЛЯ МІНОР
ГАРМОНІЧНИЙ

ЛЯ МИНОР
ГАРМОНИЧЕСКИЙ

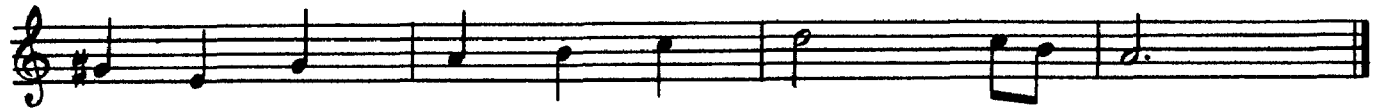

230

231

Українська народна пісня «Ой чия ти, дівчино»
Украинская народная песня «Ой чия ти, дівчино»

М. Леонтович. «Ой час, пора до куреня»
Н. Леонтович. «Ой час, пора до куреня»

Помірно
Умеренно

236 *mf*

f

Повільно
Медленно

Українська народна пісня «Хвалилася береза»
Украинская народная песня «Хвалилася береза»

237

Дуже швидко
Очень быстро

В.-А. Моцарт. Соната № 8, ч. III
В.-А. Моцарт. Соната № 8, ч. III

238 *p*

ЛЯ МІНОР МЕЛОДИЧНИЙ

ЛЯ МИНОР МЕЛОДИЧЕСКИЙ

VI VII

VII VI

239

240

241

242

243

Завершити мелодію (пр. 244):

Закончить мелодію (пр. 244):

Помірно
Умеренно

244

1 2 3 4

5 6 7 8

Помірно
Умеренно

Французька народна пісня «Добрий старий»
Французская народная песня «Добрый старик»

245

Two staves of musical notation in 3/4 time, key of G major. The melody consists of eighth and quarter notes.

Помірно
Умеренно

Російська народна пісня «Ах, на що ж було по горах ходити»
Русская народная песня «Ах, на что ж было по горам ходить»

246

Two staves of musical notation in 2/4 time, key of G major. The melody features eighth and quarter notes.

В темпі вальсу
В темпе вальса

О. Варламов. Вальс
А. Варламов. Вальс

247

Two staves of musical notation in 3/4 time, key of G major. The melody is marked with a piano (p) dynamic.

Рухливо
Подвижно

Українська народна пісня «Гей, волошин сіно косить»
Украинская народная песня «Гей, волошин сіно косить»

248

Two staves of musical notation in 2/4 time, key of G major. The melody is lively and features eighth and quarter notes.

Помірно
Умеренно

М. Глінка. «Не спокушай»
М. Глинка. «Не искушай»

249

Three staves of musical notation in 4/4 time, key of G major. The melody is marked with a piano (p) dynamic.

В темпі вальсу
В темпе вальса

М. Лисенко. Ноктюрн
Н. Лысенко. Ноктюрн

ПРИМА СЕКУНДА

Одночасне або послідовне сполучення двох звуків називається **інтервалом**. Інтервал, який утворився від повторення одного і того ж ступеня, зветься **примой**. Інтервал, що охоплює два сусідніх ступені, зветься **секундою**. Секунди є великі (один тон) і малі (півтон).

ПРИМА. СЕКУНДА

Одновременное или последовательное сочетание двух звуков называется **интервалом**. Интервал, который образовался от повторения одной и той же ступени, называется **примой**. Интервал, охватывающий две соседних ступени, называется **секундой**. Секунды есть большие (один тон) и малые (полтона).

252

ТЕРЦІЯ

Інтервал, що охоплює три ступені, називається терцією. Велика терція містить два тони, а мала — півтора тону.

ТЕРЦИЯ

Інтервал, охоплюючий три ступені, називається терцией. Большая терция заключает в себе два тона, а малая — полтора тона.

253

254

255

Латвійська народна пісня «Ви танцюйте разом з нами»
Латвийская народная песня «Вы танцуйте вместе с нами»

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Казав мені батько»
Украинская народная песня «Казав мені батько»

Жваво
Оживленно

Українська народна пісня «Ой варила горлиця лободу»
Украинская народная песня «Ой варила горлиця лободу»

Жваво
Оживленно

Українська народна пісня «На горі-то льон»
Украинская народная песня «На горі-то льон»

Жваво
Оживленно

Рухливо
Подвижно

А. Лядов. «Зайчик»
А. Лядов. «Зайчик»

261

Естонська народна пісня «Зозулька»
Эстонская народная песня «Кукушечка»

Рухливо
Подвижно

262

ПАРАЛЕЛЬНІ ТОНАЛЬНОСТІ

Мажор та мінор, які мають однаковий звуковий склад, зветься паралельними. Такі тональності знаходяться на відстані малої терції одна від одной.

до мажор
до мажор

ля мінор
ля мінор

ПАРАЛЛЕЛЬНЫЕ ТОНАЛЬНОСТИ

Мажор и минор, имеющие одинаковый звуковой состав, именуется параллельными. Такие тональности находятся на расстоянии малой терции друг от друга.

МІ МІНОР НАТУРАЛЬНИЙ

I III V

МИ МИНОР НАТУРАЛЬНИЙ

263

264

265

266

267

Помірно
Умеренно

Російська народна пісня «Во поле береза стояла»
Русская народная песня «Во поле береза стояла»

268

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ой гай, мати»
Украинская народная песня «Ой гай, мати»

269

Musical score for the Ukrainian folk song 'Oy Gay, Mati'. It consists of three staves of music in G major and 4/4 time. The melody is simple and rhythmic, with a mix of quarter and eighth notes.

Не поспішаючи
Не спеша

Українська народна пісня «Ой стояла коноплина»
Украинская народная песня «Ой стояла коноплина»

270

Musical score for the Ukrainian folk song 'Oy Stoyala Konoplyna'. It consists of two staves of music in G major and 4/4 time. The melody is characterized by a steady, unhurried pace with a mix of quarter and eighth notes.

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Як піду я в поле»
Украинская народная песня «Як піду я в поле»

271

Musical score for the Ukrainian folk song 'Yak Pidu Ya v Pole'. It consists of two staves of music in G major and 4/4 time. The melody is simple and rhythmic, with a mix of quarter and eighth notes.

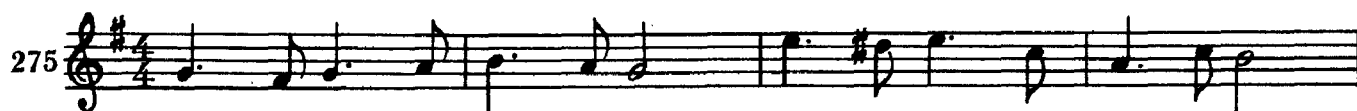
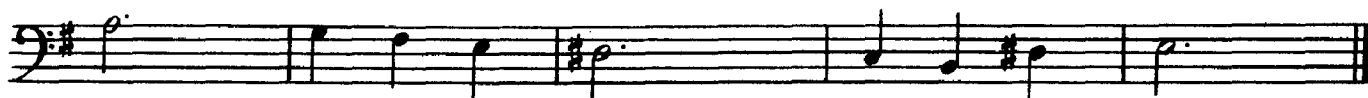
Жваво
Оживленно

Е. Григ. Вальс
Э. Григ. Вальс

272

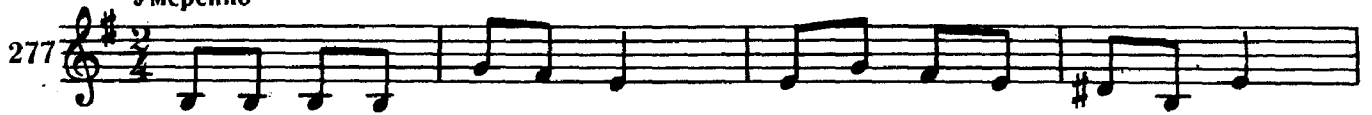
Musical score for the waltz by Edvard Grieg. It consists of three staves of music in G major and 3/4 time. The melody is more complex and rhythmic, with a mix of quarter, eighth, and sixteenth notes, and includes some slurs.

МІ МІНОР ГАРМОНІЧНИЙ МИ МИНОР ГАРМОНИЧЕСКИЙ

Українська народна пісня «Ой ти, соловесчку»
Украинская народная песня «Ой ти, соловесчку»

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ой хто в тому лісі»
Украинская народная песня «Ой хто в тому лісі»

Не поспішаючи
Не спеша

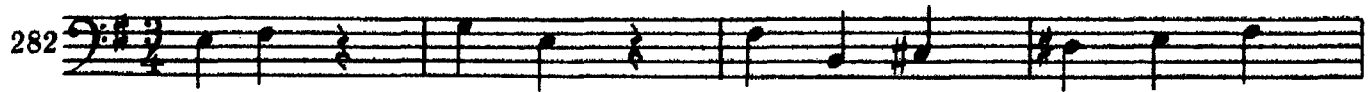
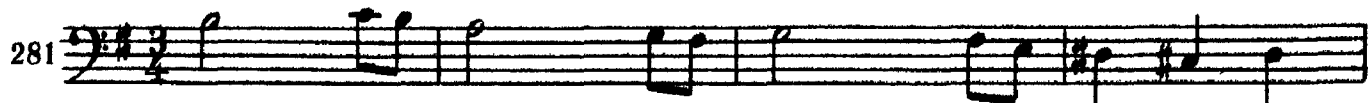
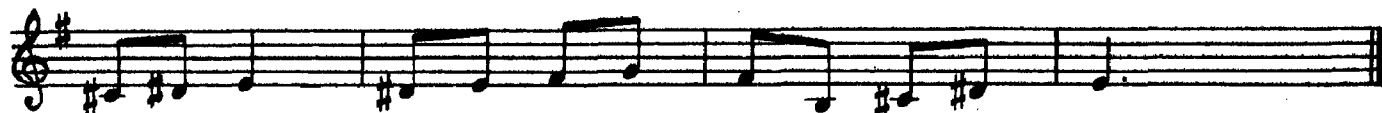
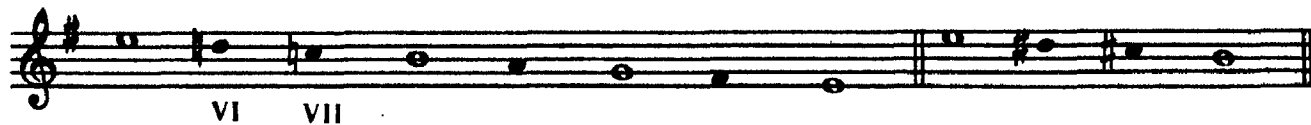
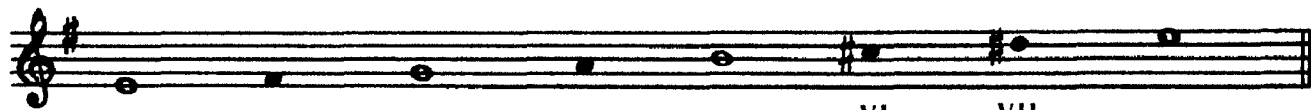
Р. Шуман. «Мій гнідий кінь»
Р. Шуман. «Мой конь гнедой»

Помірно
Умеренно

МІ МІНОР МЕЛОДИЧНИЙ

МИ МИНОР МЕЛОДИЧЕСКИЙ

283

284

Мелодію (приклад 285) треба завершити відповідно до наведеного ритму (використати мелодичний мінор):

Мелодію (приклад 285) нужно закончить соответственно указанному ритму (использовать мелодический минор):

Досить жваво
Подвижно

285

1 2 3 4
5 6 7 8

Не поспішаючи
Не спеша

Українська шедрівка
Украинская шедривка

286

Помірно
Умеренно

287

Musical notation for measures 287-288, treble clef, 3/4 time, key of D major. The melody consists of quarter and eighth notes with slurs.

РЕ МІНОР НАТУРАЛЬНИЙ

РЕ МИНОР НАТУРАЛЬНЫЙ

Scale diagram for D minor natural, showing notes D, E, F, G, A, B, C, D with Roman numerals I, III, V below.

288

Musical notation for measures 288-289, treble clef, 3/4 time, key of D minor. The melody consists of quarter and eighth notes with slurs.

289

Musical notation for measures 289-290, bass clef, 3/4 time, key of D minor. The bass line consists of quarter and eighth notes with slurs.

290

Musical notation for measures 290-291, treble clef, 3/4 time, key of D minor. The melody consists of quarter and eighth notes with slurs.

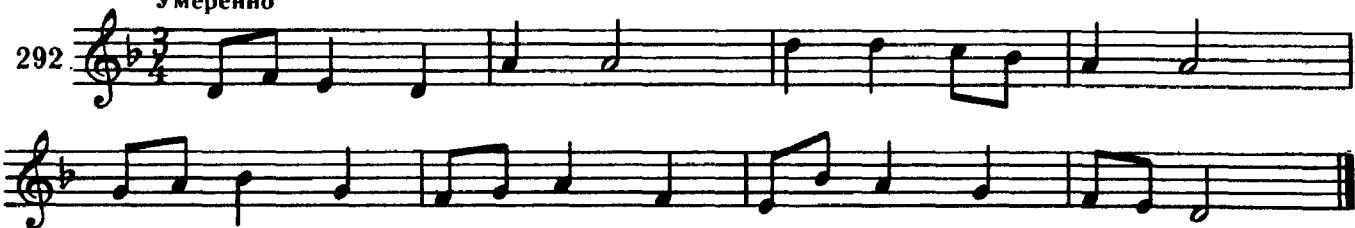
291

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Вийду я на гору»
Украинская народная песня «Вийду я на гору»

292

Жваво
Оживленно

Російська народна пісня «Как у молодца удалого»
Русская народная песня «Как у молодца удалого»

293

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Що сей вечір»
Украинская народная песня «Що сей вечір»

294

РЕ МІНОР ГАРМОНІЧНИЙ

РЕ МИНОР ГАРМОНИЧЕСКИЙ

Повільно
Медленно

Українська народна пісня «Щось вітер віє»
Украинская народная песня «Щось вітер віє»

299

Не поспішаючи
Не спеша

М. Лисенко, «Чорноморці»
Н. Лысенко, «Черноморцы»

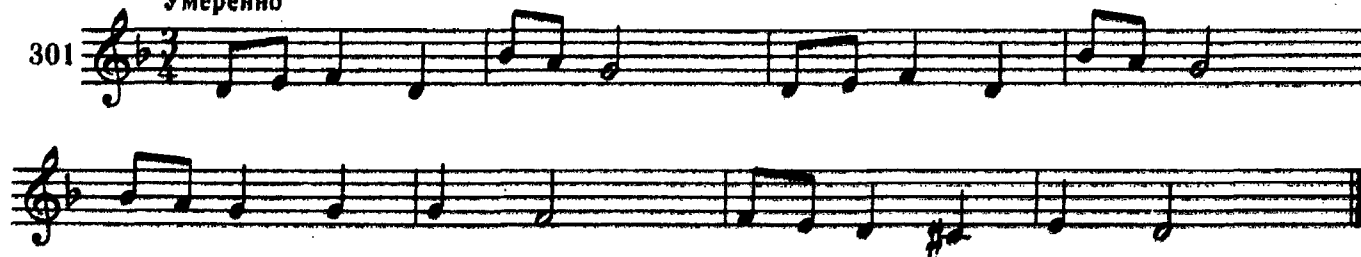
300

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Летіла зозуля»
Украинская народная песня «Летіла зозуля»

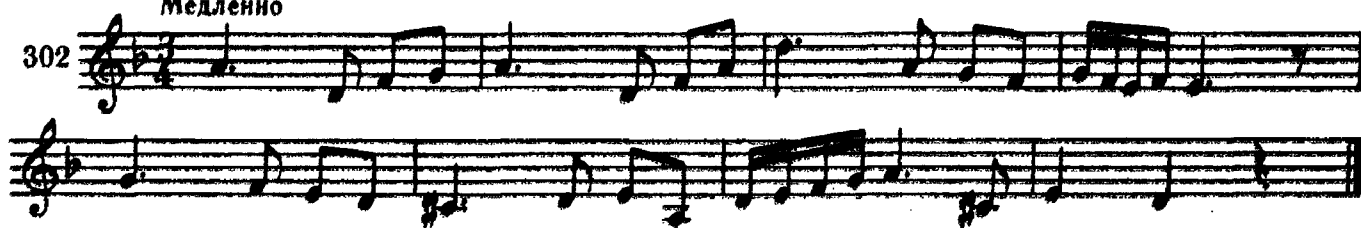
301

Повільно
Медленно

Українська народна пісня «Віють вітри»
Украинская народная песня «Віють вітри»

302

РЕ МІНОР МЕЛОДИЧНИЙ

РЕ МИНОР МЕЛОДИЧЕСКИЙ

Завершуючи мелодію, використайте звороти мелодичного мінору (пр. 306):

Заканчивая мелодию, используйте обороты мелодического минора (пример 306):

Досить швидко
Довольно быстро

307

Дуже швидко
Очень быстро

А. Дворжак. «Чеська сюїта»
А. Дворжак. «Чешская сюита»

308

Повільно
Медленно

Білоруська народна пісня «Ох, ці мені, ох»
Белорусская народная песня «Ох, эти мне, ох»

309

СИ МІНОР НАТУРАЛЬНИЙ

СИ МИНОР НАТУРАЛЬНЫЙ

310

311

312

313

Не поспішаючи
Не спеша

Українська народна пісня «Сокіл орлиці питається»
Украинская народная песня «Сокіл орлиці питається»

314

Українська народна пісня «Ой там на горі»
Украинская народная песня «Ой там на горі»

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ой скинемось та й по талюру»
Украинская народная песня «Ой скинемось та й по талюру»

Повільно
Медленно

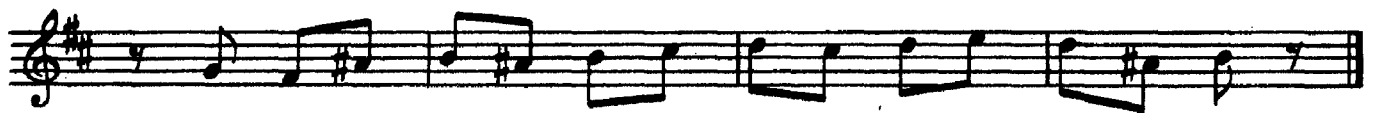
Ф. Шуберт. Симфонія № 8, ч. I
Ф. Шуберт. Симфонія № 8, ч. I

Помірно швидко
Умеренно быстро

СИ МІНОР ГАРМОНІЧНИЙ

СИ МИНОР ГАРМОНИЧЕСКИЙ

319

Two staves of music in treble clef, 2/4 time, key of D major. The first staff contains measures 319 and 320. The second staff continues the melody from measure 320.

320

Two staves of music in treble clef, 2/4 time, key of D major. The first staff contains measures 320 and 321. The second staff continues the melody from measure 321.

321

Two staves of music in bass clef, 2/4 time, key of D major. The first staff contains measures 321 and 322. The second staff continues the melody from measure 322.

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ішов чумак»
Украинская народная песня «Ішов чумак»

322

Four staves of music in treble clef, 2/4 time, key of D major. The first staff contains measures 322 and 323. The second staff continues the melody from measure 323. The third staff continues from measure 324. The fourth staff contains measures 324 and 325.

Не поспішаючи
Не спеша

Українська народна пісня «Ой мала нічка»
Украинская народная песня «Ой мала нічка»

323

Не поспішаючи, сумно.
Не спеша, с грустью

Е. Григ. «Пер Гюнт»
Э. Григ. «Пер Гюнт»

324

СІ МІНОР МЕЛОДИЧНИЙ

СИ МИНОР МЕЛОДИЧЕСКИЙ

VI VII

VII VI

325

326

327

328

Завершуючи мелодію (пр. 329), використайте звороти мелодичного мінору:

Заканчивая мелодию (пр. 329), используйте обороты мелодического минора:

329

Повільно
Медленно

И.-С. Бах. Сюїта
И.-С. Бах. Сюита

330

Не поспішаючи
Не спеша

ориг. e-моII

Помірно швидко
Умеренно быстро

Е. Григ. Вальс
Э. Григ. Вальс

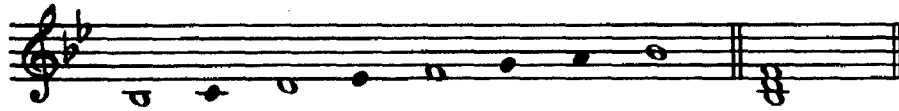
ориг. а-топ

331

СИ-БЕМОЛЬ МАЖОР

СИ-БЕМОЛЬ МАЖОР

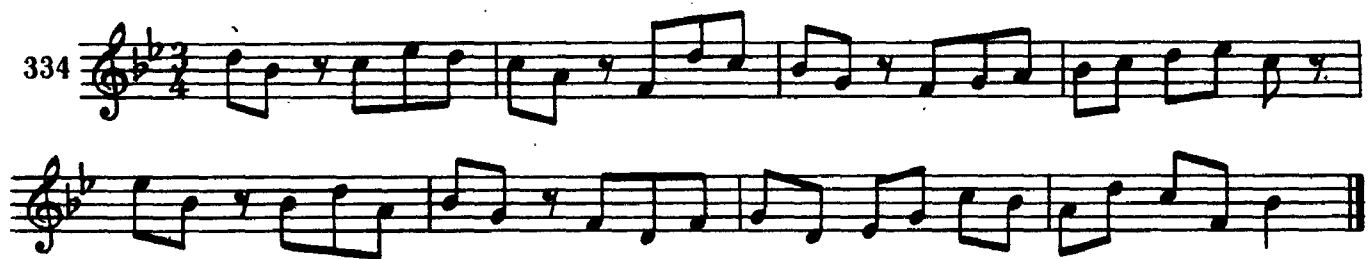
332

333

334

335

Швидко
Быстро

Білоруська народна пісня «За горами, за лісами»
Белорусская народная песня «За горами, за лесами»

336

Жваво
Оживленно

Російська народна пісня «Уж я ли молода, одинокая была»
Русская народная песня «Уж я ли молода, одинокая была»

337

Не дуже швидко
Не очень быстро

Українська народна пісня «Ой орав мужик край дороги»
Украинская народная песня «Ой орав мужик край дороги»

338

Досить швидко
Довольно быстро

Ф. Шуберт. «Пауза»
Ф. Шуберт. «Пауза»

339

Musical notation for measures 339-341. It consists of three staves of music in a single system. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The music features a melody in the upper voice and accompaniment in the lower voices.

СОЛЬ МИНОР
НАТУРАЛЬНИЙ

СОЛЬ МИНОР
НАТУРАЛЬНИЙ

Musical notation for a single measure, likely measure 340. It consists of one staff of music in a single system. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The measure contains a sequence of notes followed by a double bar line and a final chord.

340

Musical notation for measures 340-341. It consists of two staves of music in a single system. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The music features a melody in the upper voice and accompaniment in the lower voice.

341

Musical notation for measures 341-343. It consists of three staves of music in a single system. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The music features a melody in the upper voice and accompaniment in the lower voices.

342

343

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Нема в світі так нікому»
Украинская народная песня «Нема в світі так нікому»

344

Помірно
Умеренно

Туркменська народна пісня «Лалі-джан»
Туркменская народная песня «Лали-джан»

345

Швидко
Скоро

346

Two staves of musical notation in 2/4 time, starting at measure 346. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The melody consists of eighth and quarter notes.

СОЛЬ МІНОР
ГАРМОНІЧНИЙ

СОЛЬ МИНОР
ГАРМОНИЧЕСКИЙ

Musical notation for the VII chord in C minor, consisting of a single staff with notes B-flat, A, G, F, E, D, C, and B.

347

Two staves of musical notation in 2/4 time, starting at measure 347. The melody continues with eighth and quarter notes.

348

Three staves of musical notation in 2/4 time, starting at measure 348. The melody continues with eighth and quarter notes.

349

Two staves of musical notation in 2/4 time, starting at measure 349. The melody continues with eighth and quarter notes.

350

Завершити мелодію (пр. 351):

Закончить мелодію (пр. 351):

351

Помірно швидко
Умеренно быстро

352

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ой що то у лісі»
Украинская народная песня «Ой що то у лісі»

353

Досить швидко
Довольно быстро

Українська народна пісня «Кругом, женчики, кругом»
Украинская народная песня «Кругом, женчики, кругом»

354

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «На калині чорний ворон криче»
Украинская народная песня «На калині чорний ворон криче»

Помірно
Умеренно

355

СОЛЬ МІНОР
МЕЛОДИЧНИЙ

СОЛЬ МИНОР
МЕЛОДИЧЕСКИЙ

356

357

358

359

Three staves of musical notation in bass clef, 4/4 time signature. The first staff starts with measure 359. The second and third staves continue the melody. The key signature has two flats (B-flat and E-flat).

360

Two staves of musical notation in treble clef, 4/4 time signature. The first staff starts with measure 360. The second staff continues the melody. The key signature has two flats (B-flat and E-flat).

Не поспішаючи
Не спеша

Українська народна пісня «Ой зорнули запорожці»
 Украинская народная песня «Ой зорнули запорожці»

361

Two staves of musical notation in treble clef, 4/4 time signature. The first staff starts with measure 361. The second staff continues the melody. The key signature has two flats (B-flat and E-flat).

Жваво
Оживленно

Українська народна пісня «Од Кракова»
 Украинская народная песня «Од Кракова»

362

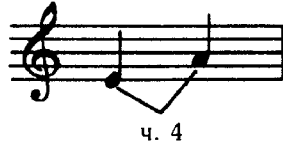
Two staves of musical notation in treble clef, 2/4 time signature. The first staff starts with measure 362. The second staff continues the melody. The key signature has two flats (B-flat and E-flat).

КВАРТА

Интервал, що охоплює чотири ступені, зветься квартою. Кварта, що містить два з половиною тони, називається чистою.

КВАРТА

Интервал, охватывающий четыре ступени, называется квартой. Кварта, имеющая два с половиной тона, называется чистой.

363

364

365

366

Помірно швидко
Умеренно быстро

Російська народна пісня «На горе-то калина»
Русская народная песня «На горе-то калина»

367

Українська народна пісня «Дівка в сінях стояла»
Украинская народная песня «Дівка в сінях стояла»

368

Українська народна пісня «Ой на гірці»
Украинская народная песня «Ой на гірці»

369

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Паде дош»
Украинская народная песня «Паде дош»

370

Musical score for the Ukrainian folk song 'Паде дош'. It consists of three staves of music in 2/4 time, starting on a G4. The melody is simple and rhythmic, with a repeat sign at the end of the third staff.

Досить жваво
Подвижно

В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. I
В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. I

ориг. d-moII

371

Musical score for a piece by Wolfgang Amadeus Mozart. It consists of two staves of music in 2/4 time, starting on a G4. The melody is more complex and rhythmic than the previous piece, with a repeat sign at the end of the second staff.

Швидко
Быстро

П. Чайковський. «Пікова дама», д. I
П. Чайковский. «Пиковая дама», д. I

372

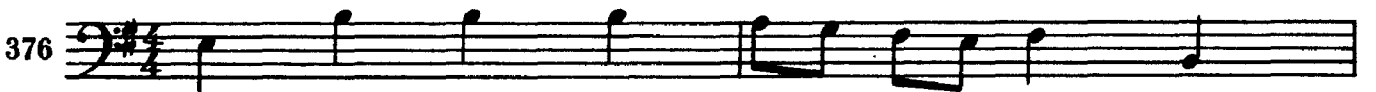
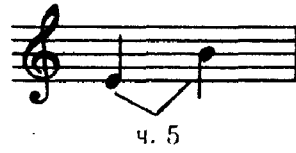
Musical score for a piece by Pyotr Ilyich Tchaikovsky. It consists of four staves of music in 3/4 time, starting on a G3. The melody is more complex and rhythmic than the previous pieces, with a repeat sign at the end of the fourth staff.

КВИНТА

Интервал, що охоплює п'ять ступенів, називається квінтою. Чиста квінта містить три з половиною тони.

КВИНТА

Интервал, охватывающий пять ступеней, называется квинтой. Чистая квинта содержит в себе три с половиной тона.

И.-С. Бах. Фуга
И.-С. Бах. Фуга

Стримано
Сдержанно

ориг. es-moll

Швидко
Быстро

А. Дворжак. Симфонія № 9, ч. III
А. Дворжак. Симфония № 9, ч. III

Не поспішаючи
Не спеша

П. Чайковський. «Лебедино озеро», д. II
П. Чайковский. «Лебединое озеро», д. II

ориг. h-moll

Бадьоро
Бодро

М. Шекерджієв. «Дроворуб»
М. Шекерджиев. «Дровосек»

ОКТАВА

Интервал, який охоплює вісім ступенів, називається октавою. Чиста октава містить шість тонів.

ОКТАВА

Интервал, охватывающий восемь ступеней, называется октавой. Чистая октава содержит шесть тонов:

381

382

383

384

385

Завершуючи мелодію, у прикладі 386 використайте стрибки на октаву:

Заканчивая мелодию, в пр. 386 используйте скачки на октаву:

Помірно
Умеренно

386

Швидко
Быстро

М. Лисенко. «Чорноморці»
Н. Лысенко. «Черноморцы»

387

Не поспішаючи
Не спеша

М. Лисенко. «Наталка Полтавка», д. I
Н. Лысенко. «Наталка Полтавка», д. I

ориг. g-moll

388

В темпі маршу
 В темпе марша

389

М. Римський-Корсаков «Казка про царя Салтана», д. III
 Н. Римский-Корсаков «Сказка о царе Салтане», д. III

Швидко
 Быстро

ориг. Fis-dur

390

СЕКВЕНЦІЯ

СЕКВЕНЦІЯ

Секвенція — це повторення мелодичного звороту на іншій висоті.

Секвенция — это повторение мелодического оборота на другой высоте.

391

У прикладах 392, 393 самостійно заповніть порожні такти:

В примерах 392, 393 самостоятельно заполните пустые такты:

392

I II III IV V VI VII

VIII (I) VII VI V IV III II I

393

1 2 3 4 5 6
7 8 9 10 11 12 13
14 15 16 17 18 19

This block contains the musical notation for exercise 393, consisting of three staves. The first staff contains measures 1 through 6, the second staff contains measures 7 through 13, and the third staff contains measures 14 through 19. The key signature has two sharps (F# and C#) and the time signature is 3/4. The notes are primarily quarter and eighth notes.

394

This block contains the musical notation for exercise 394, consisting of four staves. The key signature has two flats (Bb and Eb) and the time signature is 3/4. The notation includes quarter notes, eighth notes, and rests.

395

This block contains the musical notation for exercise 395, consisting of three staves. The key signature has two flats (Bb and Eb) and the time signature is 3/4. The notation features eighth-note patterns and rests.

Українська народна пісня «Ой як було хорошейко»
Украинская народная песня «Ой як було хорошейко»

Не поспішаючи
Не спеша

Досить жваво
Подвижно

Українська народна пісня «Ой ти знав»
Украинская народная песня «Ой ти знав»

Швидко
Скоро

Г.-Ф. Гендель. «Самсон»
Г.-Ф. Гендель. «Самсон»

Досить жваво
Подвижно

В.-А. Моцарт. «Весілля Фігаро», д. I
В.-А. Моцарт. «Свадьба Фигаро», д. I

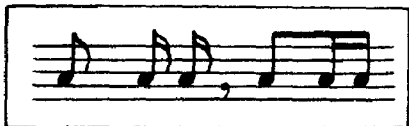

ТРАНСПОЗИЦІЯ

Транспозицією називається перенесення музичного твору або його частини з однієї мажорної (мінорної) тональності в іншу мажорну (мінорну). Наприклад, українську народну пісню «Ой ти знав», викладену вище в *соль* мінорі (№ 397), можна проспівати в *ля* мінорі. Всі вивчені раніше мелодії співайте в пройдених тональностях.

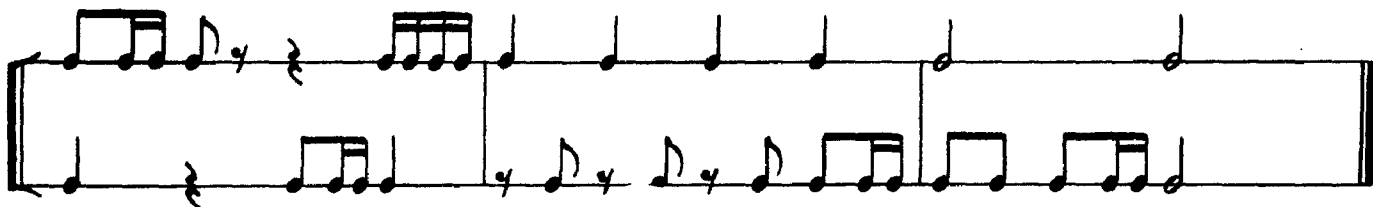
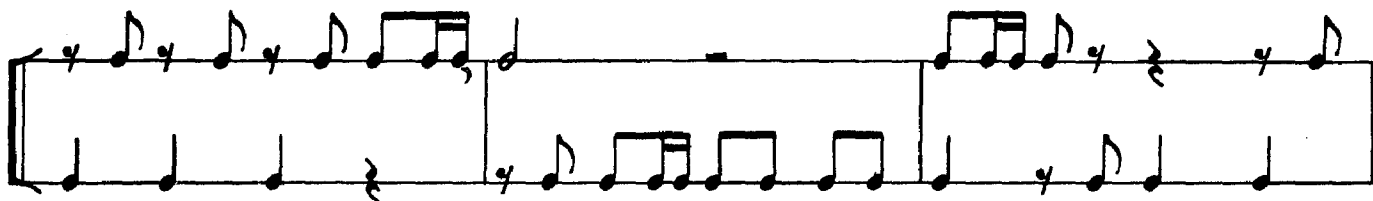
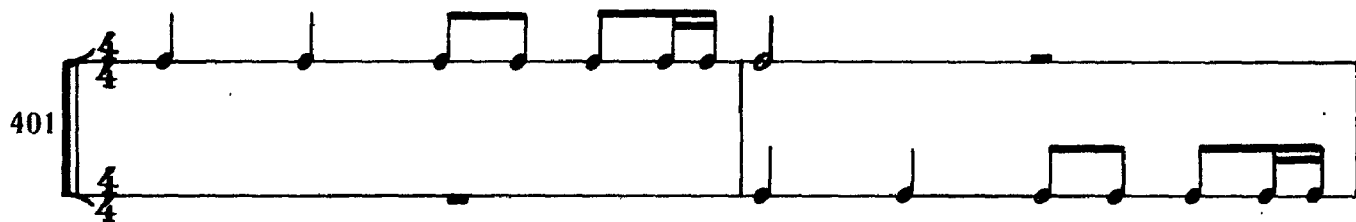
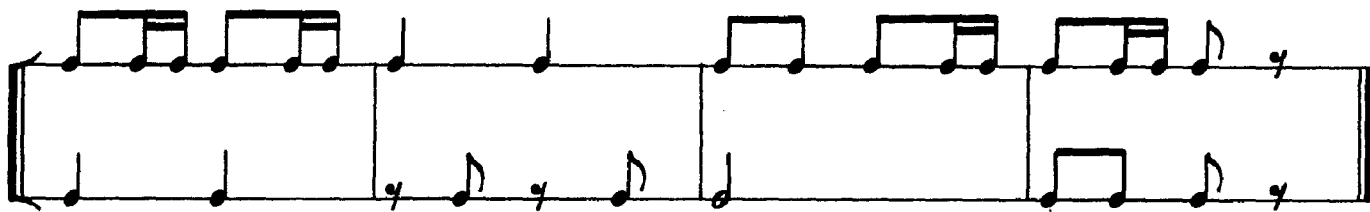
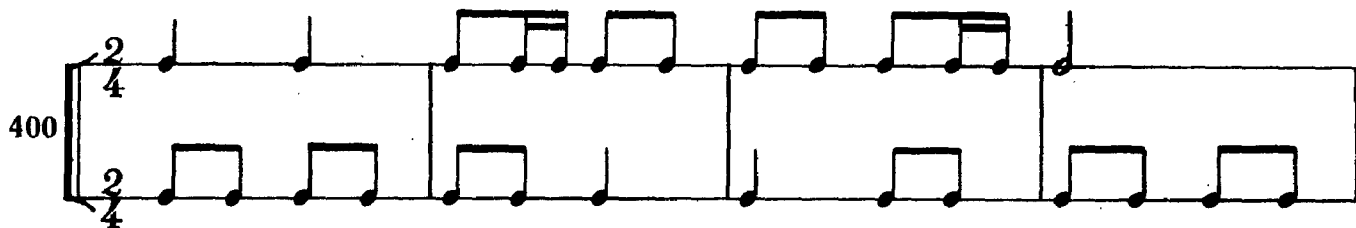
ТРАНСПОЗИЦІЯ

Транспозицией называется перенесение музыкального произведения или его части из одной мажорной (минорной) тональности в другую мажорную (минорную). Например, украинскую народную песню «Ой ти знав», изложенную выше в *соль* миноре (№ 397), можно пропеть в *ля* миноре. Все выученные ранее мелодии пойте в пройденных тональностях.

Приклади 400—402 співати так, як вправу 167.

Примеры 400—402 петь такими же способами, как упражнение 167.

402

Two staves of music in 3/4 time. The top staff begins with a treble clef and a 3/4 time signature. The bottom staff begins with a bass clef and a 3/4 time signature. Both staves contain rhythmic patterns with eighth and sixteenth notes, including triplets and rests.

Continuation of the musical notation for measures 402-403, showing the final notes and rests on both staves.

403

Measure 403, consisting of two staves in 2/4 time. The top staff has a treble clef and the bottom staff has a bass clef. The music features eighth and sixteenth notes.

Continuation of the musical notation for measure 403, showing the final notes and rests on both staves.

404

Measure 404, consisting of two staves in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The top staff has a treble clef and the bottom staff has a bass clef. The music features eighth and sixteenth notes.

Continuation of the musical notation for measure 404, showing the final notes and rests on both staves.

405

Measure 405, consisting of two staves in 2/4 time with a key signature of one flat (Bb). The top staff has a treble clef and the bottom staff has a bass clef. The music features eighth and sixteenth notes.

Continuation of the musical notation for measure 405, showing the final notes and rests on both staves.

406

407

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ішов козак»
Украинская народная песня «Ішов козак»

408

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ой зацвіли фіялочки»
Украинская народная песня «Ой зацвіли фіялочки»

409

Ой за - цві - ли фі - я - лоч - ки, за - цві - ли
та й всі го - ри і до - ли - ни по - кри - ли.

Помірно
Умеренно

410

М. Лисенко. «Наталка Полтавка», д. I
Н. Лысенко. «Наталка Полтавка», д. I

Помірно
Умеренно

411

М. Глінка. «Камаринська»
М. Глинка. «Камаринская»

Помірно швидко
Умеренно быстро

412

413

414

Musical notation for exercise 414, measures 1-4. It consists of two staves in 2/4 time. The top staff has a treble clef and the bottom staff has a bass clef. The music features eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

Musical notation for exercise 414, measures 5-8. It continues the two-staff 2/4 time signature with eighth and sixteenth notes and rests.

415

Musical notation for exercise 415, measures 1-4. It consists of two staves in 4/4 time. The top staff has a treble clef and the bottom staff has a bass clef. The music features eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

Musical notation for exercise 415, measures 5-8. It continues the two-staff 4/4 time signature with eighth and sixteenth notes and rests.

416

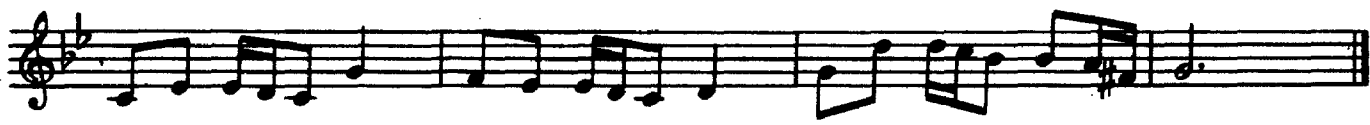
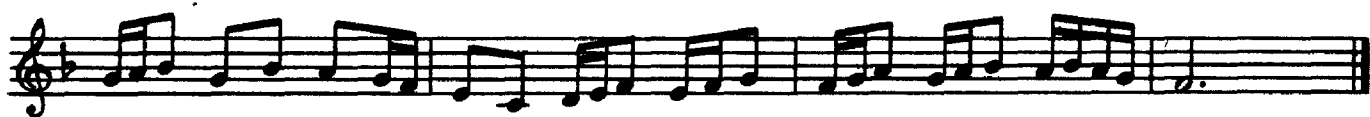
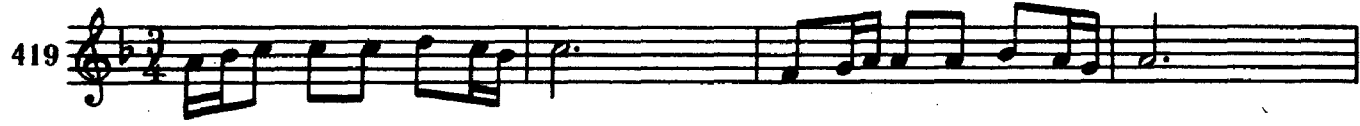
Musical notation for exercise 416, measures 1-4. It consists of two staves in 3/4 time. The top staff has a treble clef and the bottom staff has a bass clef. The music features eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

Musical notation for exercise 416, measures 5-8. It continues the two-staff 3/4 time signature with eighth and sixteenth notes and rests.

417

Musical notation for exercise 417, measures 1-4. It consists of a single staff in 3/4 time with a treble clef. The music features eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

Musical notation for exercise 417, measures 5-8. It continues the single staff 3/4 time signature with eighth and sixteenth notes and rests.

У прикладі 422 самостійно завершити мелодію:

В примере 422 самостоятельно закончить мелодію:

Жваво
Живо

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Тяжко мі на серденьку»
Украинская народная песня «Тяжко мі на серденьку»

423

Швидко
Быстро

М. Лисенко. «Наталка Полтавка», д. II
Н. Лысенко. «Наталка Полтавка», д. II

ориг. g-moll

424

Швидко
Быстро

А. Дворжак. Симфонія № 9, ч. I
А. Дворжак. Симфонія № 9, ч. I

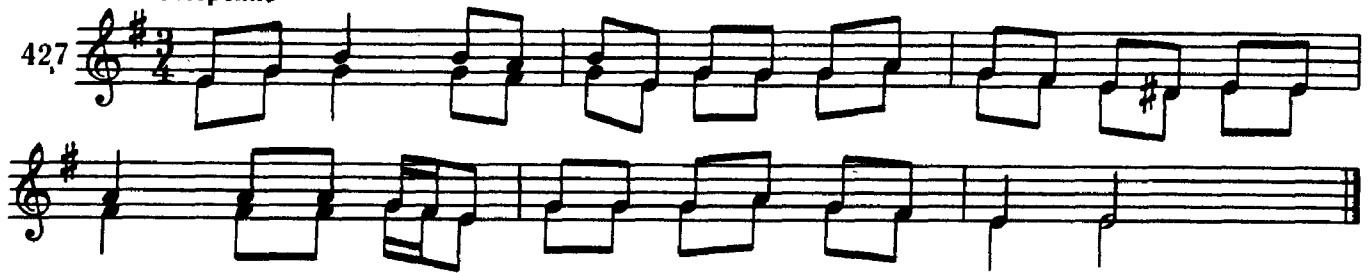
425

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ой пряду, пряду»
Украинская народная песня «Ой пряду, пряду»

426

Помірно
Умеренно

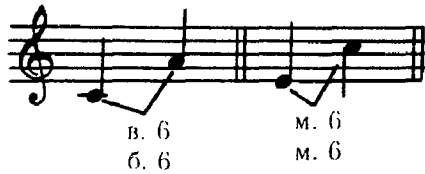

СЕКСТА

СЕКСТА

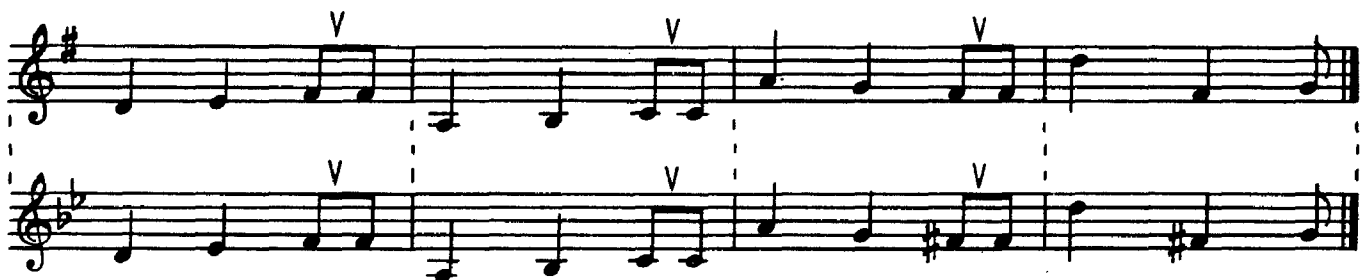
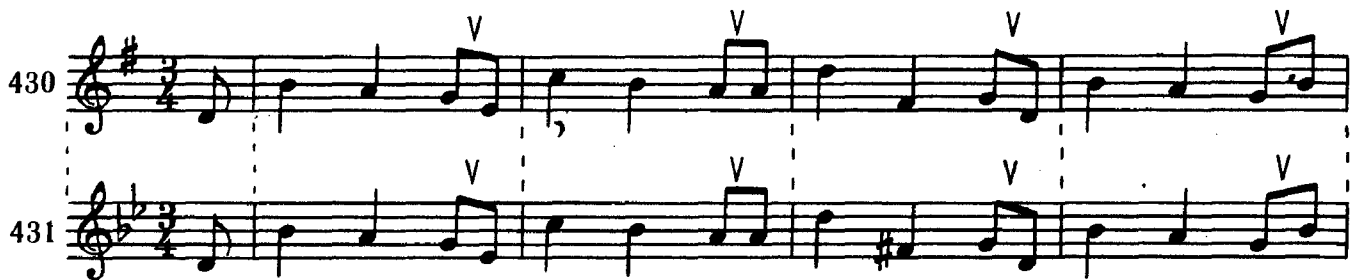
Інтервал, який охоплює шість ступенів, називається секстою. Велика секста має чотири з половиною тони, мала — чотири тони.

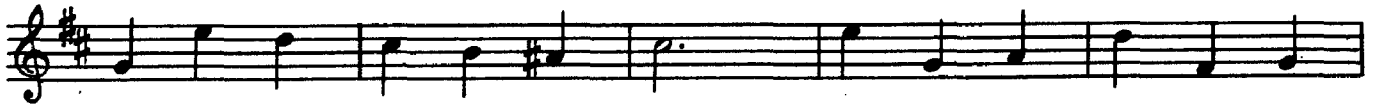
Інтервал, охоплюючий шість ступеней, називається секстой. Большая секста имеет четыре с половиной тона, малая -- четыре тона.

У прикладах 430, 431 порівняйте сексти:

В примерах 430, 431 сравните сексты:

Закінчити мелодію (пр. 434):

Закончить мелодию (пр. 434):

Жваво
Живо

Рухливо
Подвижно

Українська народна пісня «Над річкою бережком»
Украинская народная песня «Над річкою бережком»

Повільно
Медленно

М. Римський-Корсаков. «Казка про царя Салтана», д. I
Н. Римский-Корсаков. «Сказка о царе Салтане», д. I

И. Штраус. «Голубий Дунай»
И. Штраус. «Голубой Дунай»

В темпі вальсу
В темпе вальса

437

П. Чайковський. «Євгеній Онегін», д. II
П. Чайковский. «Евгений Онегин», д. II
ориг. D-dur

Швидко
Быстро

438

В.-А. Моцарт. «Весілля Фігаро», д. IV
В.-А. Моцарт. «Свадьба Фигаро», д. IV
ориг. B-dur

Не поспішаючи
Не спеша

439

Швидко
Быстро

В.-А. Моцарт. Соната № 12, ч. I
В.-А. Моцарт. Соната № 12, ч. I
ориг. F-dur

440

441

442

443

Швидко
Быстро

444

445

Ф. Шуберт. «Голубина пошта»
Ф. Шуберт. «Голубиная почта»
ориг. G-dur

Досить повільно
Довольно медленно

445

446

Ф. Шуберт. «Голубина пошта»
Ф. Шуберт. «Голубиная почта»

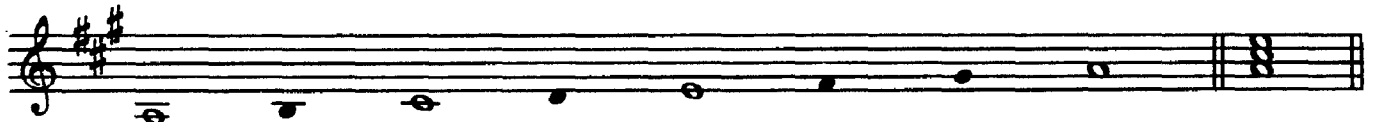
Досить повільно
Довольно медленно

446

447

ЛЯ МАЖОР

ЛЯ МАЖОР

Закінчити мелодію (пр. 451):

Завершить мелодію (пр. 451):

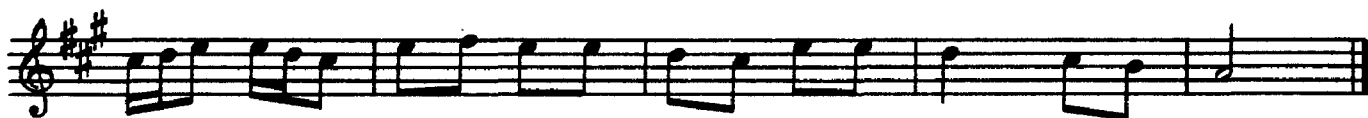
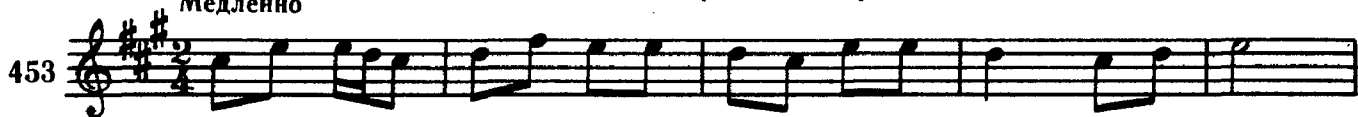
Помірно
Умеренно

Повільно
Медленно

Українська народна пісня «Ой до кінця, женчики»
Украинская народная песня «Ой до кінця, женчики»

Швидко
Быстро

М. Лисенко. «Різдвяна ніч», д. IV
Н. Лысенко. «Рождественская ночь», д. IV

Широко
Широко

Українська народна пісня «Ой наш господар»
Украинская народная песня «Ой наш господар»

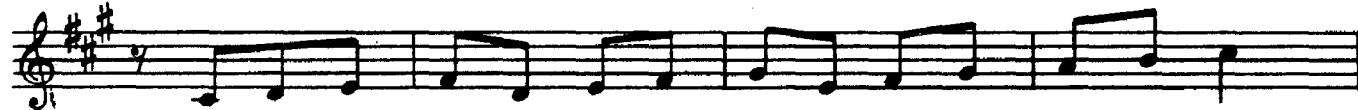
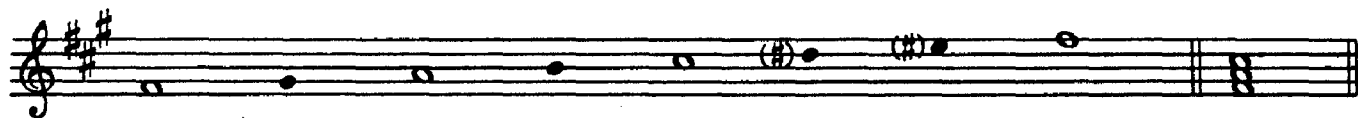
Помірно
Умеренно

П. Чайковський. «Євгеній Онегін», д. I
П. Чайковский. «Евгений Онегин», д. I

ФА-ДИЕЗ МІНОР

ФА-ДИЕЗ МИНОР

460

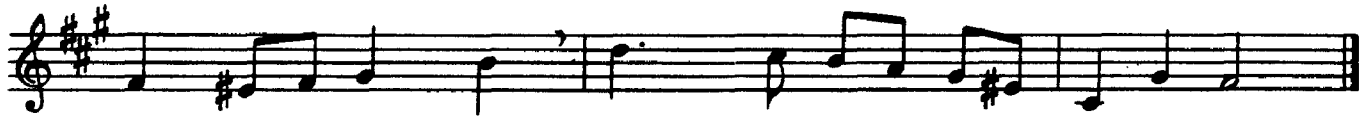
461

462

463

464

465

Дописати закінчення (пр. 466):

Дописать конец (пр. 466):

Повільно
Медленно

466

Не дуже скоро
Не очень быстро

Російська народна-пісня «У ворот, ворот батюшкиних»
Русская народная песня «У ворот, ворот батюшкиных»

467

Швидко
Быстро

М. Калачевський. «Українська симфонія», ч. IV
М. Калачевский. «Украинская симфония», ч. IV

468

М. Римський-Корсаков. «Казка про царя Салтана», д. II
Н. Римский-Корсаков. «Сказка о царе Салтане», д. II

Помірно
Умеренно

469

Three staves of musical notation in G major (one sharp) and 3/2 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some slurs and rests.

Українська народна пісня «Не куй, не куй, зозуленько»
Украинская народная песня «Не куй, не куй, зозуленько»

Помірно
Умеренно

470

One staff of musical notation in G major (one sharp) and 3/2 time. The melody features eighth and sixteenth notes with some slurs.

Українська народна пісня «Що у саду соловейко»
Украинская народная песня «Що у саду соловейко»

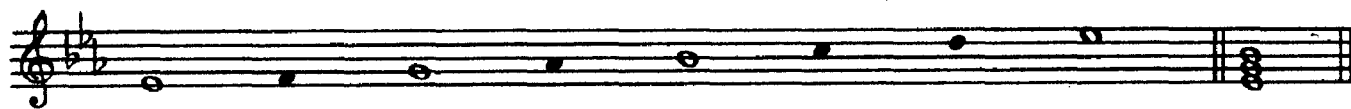
Не поспішаючи
Не спеша

471

Five staves of musical notation in G major (one sharp) and 3/4 time. The tempo is marked 'Не поспішаючи' (Ad libitum) and 'Не спеша' (Ad libitum). The music consists of eighth and sixteenth notes with various slurs and rests.

МИ-БЕМОЛЬ МАЖОР

МИ-БЕМОЛЬ МАЖОР

Приклад 476 завершити самостійно:

Пример 476 закончить самостоятельно:

Жваво
Живо

476

1 2 3 4 5 6 7 8

Л. Бетховен. Соната для скрипки та фортепіано № 3, ч. III
Л. Бетховен. Соната для скрипки и фортепиано № 3, ч. III

Швидко
Быстро

477

1 2 3 4 5 6 7 8

Помірно швидко
Умеренно быстро

478

1 2 3 4 5 6 7 8

Ф. Шуберт. «Прощання»
Ф. Шуберт. «Прощание»

Дуже помірно
Очень умеренно

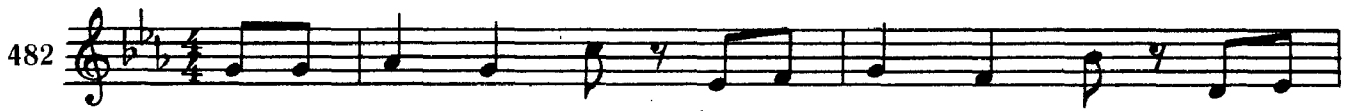
479

1 2 3 4 5 6 7 8

П. Чайковський. «Іоланта»
П. Чайковский. «Иоланта»

ДО МІНОР

ДО МИНОР

This musical score consists of ten staves of music, all in treble clef and 3/4 time. The key signature is B-flat major (two flats). The notation includes a variety of note values: quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, often beamed together. There are several instances of grace notes (marked with a 'y') and slurs. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

485

486

487

488

Приклад 489 завершити:

Пример 489 закончить:

Помірно
Умеренно

489

Повільно
Медленно

Українська народна пісня «Не рубай ліщину»
Украинская народная песня «Не рубай ліщину»

490

Повільно
Медленно

Українська народна пісня «У суботу рано-пораненько»
Украинская народная песня «У суботу рано-пораненько»

491

Швидко
Быстро

492

p

В темпі маршу
В темпе марша

Українська народна пісня «Ой понад морем»
Украинская народная песня «Ой понад морем»

493

Я. Степовий. «Перебендя»
Я. Степовой. «Перебендя»

494

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Лучше ж мені»
Украинская народная песня «Лучше ж мені»

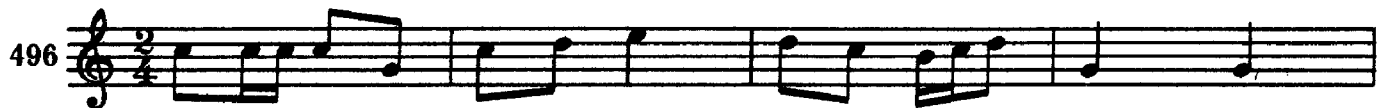
495

ПАРАЛЕЛЬНО-ЗМІННИЙ ЛАД

Паралельно-змінним ладом називають сукупність паралельних мажору та мінору, об'єднаних в одну систему завдяки певній рівноправності тонік.

ПАРАЛЕЛЬНО-ПЕРЕМЕННИЙ ЛАД

Паралельно-перемінним ладом називають сочетание паралельних мажора и минора, объединенных в одну систему благодаря определенному равноправию тоник.

Рухливо
Подвижно

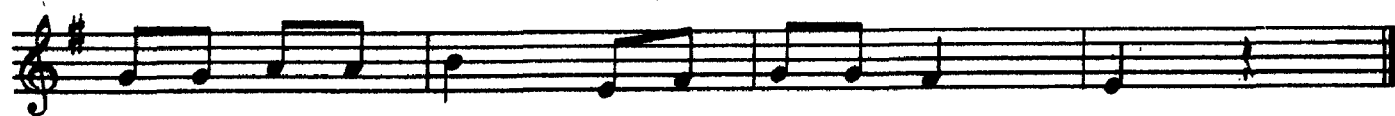
Українська народна пісня «Гаєм зелененьким»
Украинская народная песня «Гаєм зелененьким»

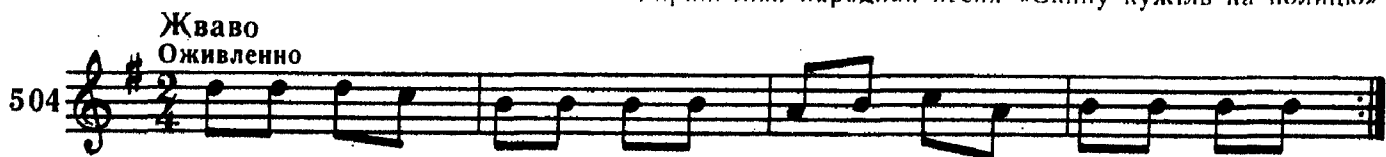
Російська народна пісня «Ходила младешенька»
Русская народная песня «Ходила младешенька»

Швидко
Быстро

Українська народна пісня «Скину кужіль на полицю»
Украинская народная песня «Скину кужіль на полицю»

Жваво
Оживленно

Російська народна пісня «Вдоль по улице»
Русская народная песня «Вдоль по улице»

505

Весело
Весело

Російська народна пісня «Выйду ль я на реченьку»
Русская народная песня «Выйду ль я на реченьку»

506

Весело
Весело

Українська народна пісня «Ви музики»
Украинская народная песня «Ви музики»

507

Жваво
Живо

Українська народна пісня «Сяк-так до вечора буду жить»
Украинская народная песня «Сяк-так до вечера буду жить»

Швидко
Скоро

Російська народна пісня «За двором лужок»
Русская народная песня «За двором лужок»

Помірно
Умеренно

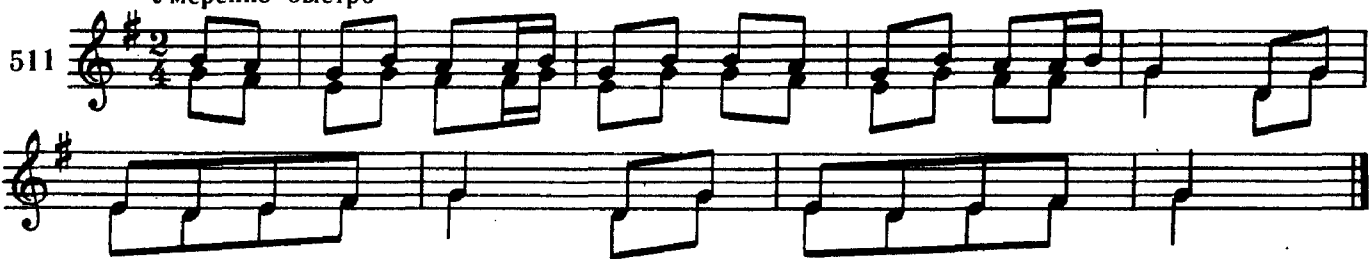
Російська народна пісня «Уж ты, поле мое»
Русская народная песня «Уж ты, поле мое»

Не поспішаючи
Не спеша

Російська народна пісня «Посіяли девки лен»
Русская народная песня «Посіяли девки лен»

Помірно швидко
Умеренно быстро

Російська народна пісня «Со сторонушки моеї рідимой»
Русская народная песня «Со сторонушки моеї рідимой»

Спокійно
Спокойно

513

Musical notation for measures 513, featuring two staves with treble and bass clefs. The music consists of eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

514

Musical notation for measures 514, featuring two staves with treble and bass clefs. The music consists of eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

515

Musical notation for measure 515, featuring a single treble clef staff. The music consists of eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

516

Musical notation for measure 516, featuring a single treble clef staff with a key signature of one sharp (F#) and a 3/8 time signature. The music consists of eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

517

Musical notation for measure 517, featuring a single treble clef staff with a key signature of two flats (Bb, Eb) and a 3/8 time signature. The music consists of eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

518

Musical notation for measure 518, featuring a single treble clef staff with a key signature of two sharps (F#, C#) and a 3/8 time signature. The music consists of eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

519

Musical notation for measure 519, featuring a single treble clef staff with a key signature of two flats (Bb, Eb) and a 3/8 time signature. The music consists of eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

Musical notation for measure 520, featuring a single treble clef staff with a key signature of two flats (Bb, Eb) and a 3/8 time signature. The music consists of eighth and sixteenth notes with various rests and accents.

520

Приклад 521 завершити:

Пример 521 закончить:

Досить швидко
Довольно быстро

521

Рухливо
Подвижно

Польська народна пісня «Чорний баранчик»
Польская народная песня «Черный баранчик»

522

Рухливо
Подвижно

Українська народна пісня «Під дубиною»
Украинская народная песня «Під дубиною»

523

Рухливо
Подвижно

Російська народна пісня «А мы масленицу дождедем»
Русская народная песня «А мы масленицу дождедем»

524

Швидко
Быстро

Вірменська народна мелодія
Армянская народная мелодия

525

Не поспішаючи
Не спеша

Українська народна пісня «Ой вербо, вербо»
Украинская народная песня «Ой вербо, вербо»

526

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Гаю, гаю, зелен розмаю»
Украинская народная песня «Гаю, гаю, зелен розмаю»

527

Жваво
Живо

528

М. Клементи. Сонатина
М. Клементи. Сонатина

Жваво
Живо

529

ориг. C-dur

Дж. Верді. «Травиата», д. II
Дж. Верді. «Травиата», д. II

Швидко
Быстро

530

ориг. g-moll

ОБЕРНЕННЯ ІНТЕРВАЛІВ

Обернення інтервалу — це його видозміна шляхом переміщення нижнього звука на октаву вгору (або навпаки — верхнього на октаву вниз). Інтервали взаємно обертаються: прима — в октаву, терція — в сексту, кварта — в квінту; великі інтервали обертаються у малі, малі — у великі, чисті інтервали в оберненні дають чисті.

ОБРАЩЕННЯ ІНТЕРВАЛІВ

Обращение интервала — это его видоизменение путем перемещения нижнего звука на октаву вверх (или наоборот — верхнего на октаву вниз). Интервалы взаимно обращаются: прима — в октаву, терция — в сексту, кварта — в квінту; большие интервалы обращаются в малые, малые — в большие, чистые интервалы в обращении дают чистые.

ТРИЗВУК І ЙОГО ОБЕРНЕННЯ

ТРЕЗВУЧИЕ И ЕГО ОБРАЩЕНИЯ

Тризвук складається з двох терцій: мажорний — з великої та малої, мінорний — з малої та великої. Звуки тризвука називаються прима, терція та квінта.

Обернення тризвука — це його видозміна шляхом перенесення нижніх звуків на октаву вгору (або навпаки — верхніх на октаву вниз). Тризвук має два обернення: секстакорд і квартсекстакорд.

Трезвучие состоит из двух терций: мажорное — из большой и малой, минорное — из малой и большой. Звуки трезвучия называются прима, терция и квинта.

Обращение трезвучия — это его видоизменение путем перенесения нижних звуков на октаву вверх (или наоборот — верхних на октаву вниз). Трезвучие имеет два обращения: секстаккорд и квартсекстаккорд.

СЕКСТАКОРД

СЕКСТАККОРД

536 Musical staff 536, measure 1. Treble clef, key signature of two flats (Bb, Eb), 3/4 time signature. The melody begins with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, Bb4, C5, D5, E5, F5, G5, A5, Bb5, C6, D6, E6, F6, G6, A6, Bb6, C7.

 Musical staff 536, measure 2. Treble clef, key signature of two flats (Bb, Eb), 3/4 time signature. The melody continues with quarter notes G6, A6, Bb6, C7, D7, E7, F7, G7, A7, Bb7, C8, D8, E8, F8, G8, A8, Bb8, C9.

 Musical staff 536, measure 3. Treble clef, key signature of two flats (Bb, Eb), 3/4 time signature. The melody continues with quarter notes G8, A8, Bb8, C9, D9, E9, F9, G9, A9, Bb9, C10, D10, E10, F10, G10, A10, Bb10, C11.

537 Musical staff 537, measure 1. Treble clef, key signature of two sharps (F#, C#), 2/4 time signature. The melody begins with quarter notes G4, A4, B4, C5, D5, E5, F5, G5, A5, B5, C6, D6, E6, F6, G6, A6, B6, C7.

 Musical staff 537, measure 2. Treble clef, key signature of two sharps (F#, C#), 2/4 time signature. The melody continues with quarter notes G7, A7, B7, C8, D8, E8, F8, G8, A8, B8, C9, D9, E9, F9, G9, A9, B9, C10.

538 Musical staff 538, measure 1. Treble clef, key signature of two flats (Bb, Eb), 3/4 time signature. The melody begins with quarter notes G4, A4, Bb4, C5, D5, E5, F5, G5, A5, Bb5, C6, D6, E6, F6, G6, A6, Bb6, C7.

 Musical staff 538, measure 2. Treble clef, key signature of two flats (Bb, Eb), 3/4 time signature. The melody continues with quarter notes G7, A7, Bb7, C8, D8, E8, F8, G8, A8, Bb8, C9, D9, E9, F9, G9, A9, Bb9, C10.

 Musical staff 538, measure 3. Treble clef, key signature of two flats (Bb, Eb), 3/4 time signature. The melody continues with quarter notes G10, A10, Bb10, C11, D11, E11, F11, G11, A11, Bb11, C12, D12, E12, F12, G12, A12, Bb12, C13.

539 Musical staff 539, measure 1. Treble clef, key signature of two flats (Bb, Eb), 2/4 time signature. The melody begins with quarter notes G4, A4, Bb4, C5, D5, E5, F5, G5, A5, Bb5, C6, D6, E6, F6, G6, A6, Bb6, C7.

 Musical staff 539, measure 2. Treble clef, key signature of two flats (Bb, Eb), 2/4 time signature. The melody continues with quarter notes G7, A7, Bb7, C8, D8, E8, F8, G8, A8, Bb8, C9, D9, E9, F9, G9, A9, Bb9, C10.

540

Бадьоро
Бодро

Російська народна пісня «Там за речкой»
Русская народная песня «Там за речкой»

541

В темпі маршу
В темпе марша

Українська народна пісня «Прийшла карта з Сянока»
Украинская народная песня «Прийшла карта з Сянока»

542

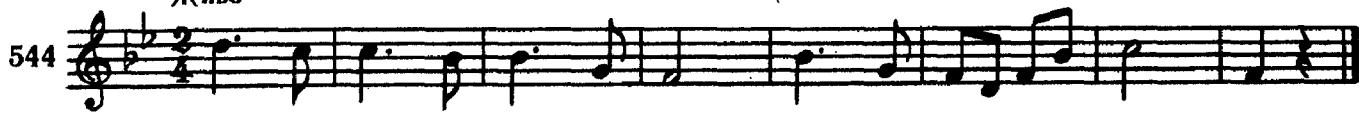
Жваво
Живо

Українська народна пісня «Юж на третій рочок»
Украинская народная песня «Юж на третій рочок»

543

Й. Брамс. «Під грушами»
Й. Брамс. «Под грушами»

Жваво
Живо

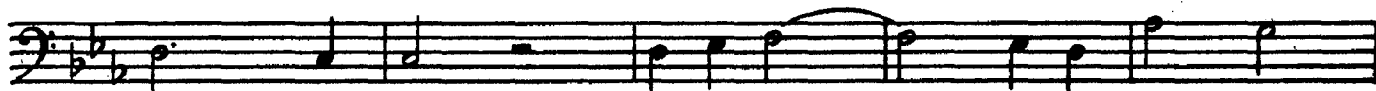
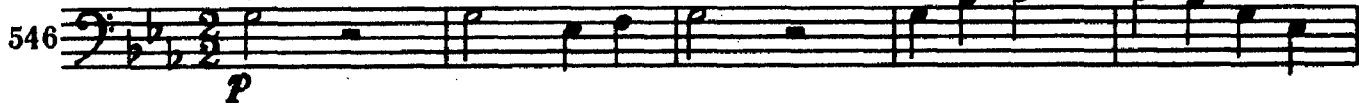
Ніжно, з рухом
Нежно, с движением

Й. Брамс. «Дівоча пісня»
Й. Брамс. «Девичья песня»

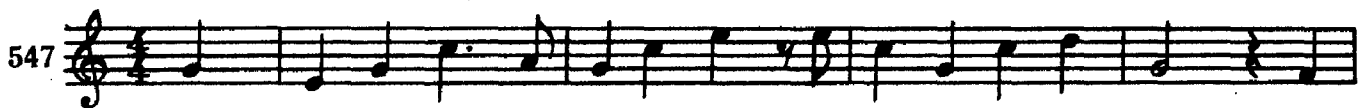
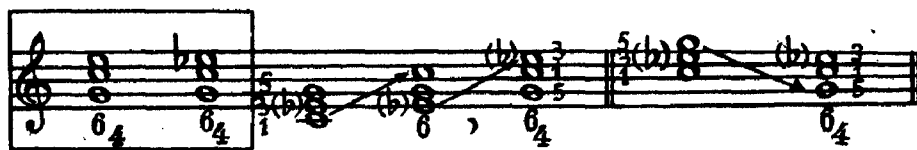
Й. Брамс. «Німецький реквієм», ч. III
Й. Брамс. «Немецкий реквиєм», ч. III

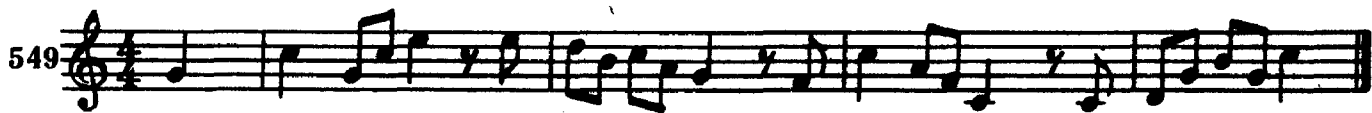
Повільно
Медленно

КВАРТСЕКСТАКОРД

КВАРТСЕКСТАКОРД

Рухливо
Подвижно

Українська народна пісня «Лугом іду, коня веду»
Украинская народная песня «Лугом іду, коня веду»

Рухливо
Подвижно

Українська народна пісня «Горіла липка»
Украинская народная песня «Горіла липка»

Швидко
Быстро

Українська народна пісня «Одкаль павичка летіла»
Украинская народная песня «Одкаль павичка летіла»

Не поспішаючи
Не спеша

Українська народна пісня «Та калино-малино»
Украинская народная песня «Та калино-малино»

Дуже жваво
Очень живо

К. Вебер. «Вільний стрілець», д. III
К. Вебер. «Вольный стрелок», д. III

Рухливо
Подвижно

Українська народна пісня «Ой орле, орле»
Украинская народная песня «Ой орле, орле»

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Беру лен»
Украинская народная песня «Беру лен»

Досить жваво
Довольно живо

И. Гайдн. Танець
И. Гайдн. Танец

СЕКВЕНЦІ

СЕКВЕНЦИИ

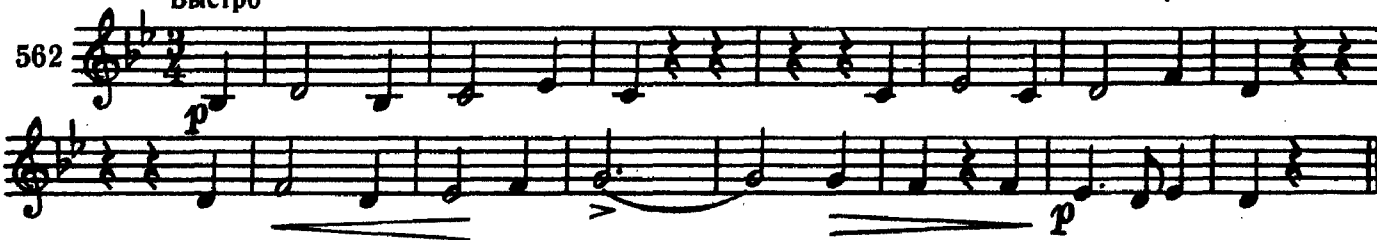
Жваво
Живо

Українська народна пісня «Ідеме, ідеме»
Украинская народная песня «Ідеме, ідеме»

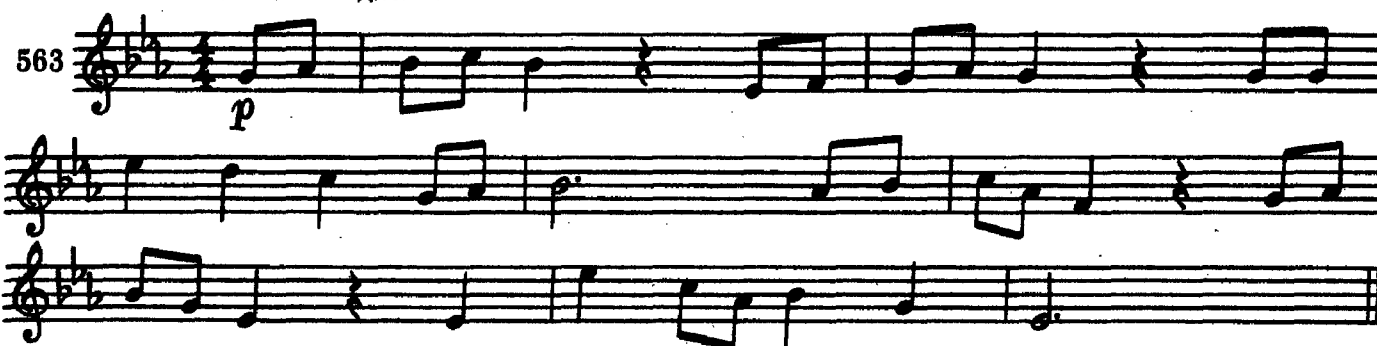
Швидко
Быстро

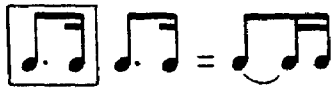
Л. Бетховен. Симфонія № 4, ч. III
Л. Бетховен. Симфония № 4, ч. III

Не дуже повільно
Не очень медленно

Д. Кабалевський. «Пісня біля вогнища»
Д. Кабалевский. «Песня у костра»

564

Musical score for exercise 564, 2/4 time signature. It consists of two staves. The upper staff contains a sequence of eighth and quarter notes. The lower staff contains a sequence of eighth notes and quarter notes.

Musical score for exercise 564, continuation of the two-staff piece. The upper staff continues with eighth and quarter notes, while the lower staff continues with eighth notes and quarter notes.

565

Musical score for exercise 565, 3/4 time signature. It consists of two staves. The upper staff contains a sequence of quarter and eighth notes. The lower staff contains a sequence of quarter notes and eighth notes.

Musical score for exercise 565, continuation of the two-staff piece. The upper staff continues with quarter and eighth notes, while the lower staff continues with quarter notes and eighth notes.

566

Musical score for exercise 566, 3/8 time signature. It consists of two staves. The upper staff contains a sequence of quarter and eighth notes. The lower staff contains a sequence of quarter notes and eighth notes.

Musical score for exercise 566, continuation of the two-staff piece. The upper staff continues with quarter and eighth notes, while the lower staff continues with quarter notes and eighth notes.

571

Завершити приклад 572:

Завершить пример 572:

Маршово
В темпе марша

572

Досить жваво
Довольно живо

Українська народна пісня «Ой хмариться, дощ буде»
Украинская народная песня «Ой хмариться, дощ буде»

573

Не дуже швидко, але енергійно
Не очень быстро, но энергично

Ф. Шуберт. «Притулок»
Ф. Шуберт. «Приют»

574

Жваво
Живо

Дж. Россіні. «Севільський цирюльник», д. I
Дж. Россини. «Севильский цирюльник», д. I

575

Помірно
Умеренно

Ф. Шуберт. «Зимова путь»
Ф. Шуберт. «Зимний путь»

576

p

Маршово
В темпе марша

М. Лисенко. «Ода Сапфо»
Н. Лысенко. «Ода Сапфо»

577

Граціозно
Граціозно

В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. II
В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. II

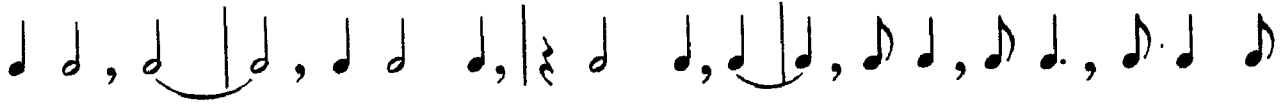
578

СИНКОПА

Синкопа — це перенесення ритмічного акценту з сильної долі такту на слабку, що досягається продовженням тривалості неакцентованого звука, паузою на сильній долі тощо.

СИНКОПА

Синкопа — это перенесение ритмического акцента с сильной доли такта на слабую посредством продолжения длительности неакцентированного звука, паузой на сильной доле и т. д.

579

Exercise 579: A two-staff musical exercise in 2/4 time. The top staff contains a melody with slurs and accents. The bottom staff contains a bass line with quarter and eighth notes.

580

Exercise 580: A two-staff musical exercise in 3/4 time. The top staff contains a melody with slurs and accents. The bottom staff contains a bass line with quarter notes.

Exercise 581 (top part): A two-staff musical exercise in 4/4 time. The top staff contains a melody with slurs and accents. The bottom staff contains a bass line with quarter notes.

581

Exercise 581 (bottom part): A two-staff musical exercise in 4/4 time. The top staff contains a melody with slurs and accents. The bottom staff contains a bass line with quarter notes.

Exercise 582: A two-staff musical exercise in 4/4 time. The top staff contains a melody with slurs and accents. The bottom staff contains a bass line with quarter notes.

582

583

584

585

586

587

588

589

590

Musical notation for measures 590-592. The first system (measures 590-591) is in treble clef, key signature of one sharp (F#), and 2/4 time signature. It consists of four staves. The second system (measure 592) is also in treble clef, key signature of one sharp (F#), and 2/4 time signature, consisting of three staves.

591

Musical notation for measures 591-592. The first system (measures 591-592) is in treble clef, key signature of two flats (Bb, Eb), and 3/4 time signature. It consists of two staves.

592

Musical notation for measures 592-593. The first system (measures 592-593) is in treble clef, key signature of two sharps (F#, C#), and 4/4 time signature. It consists of three staves.

593

Musical notation for measures 593-594. The first system (measures 593-594) is in treble clef, key signature of two sharps (F#, C#), and 4/4 time signature. It consists of two staves.

Приклад 594 завершити:

Пример 594 закончить:

Швидко
Быстро

594

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

595

Швидко
Быстро

Російська народна пісня «А как по лугу»
Русская народная песня «А как по лугу»

596

Досить жваво
Довольно живо

Українська народна пісня «Два дуби»
Украинская народная песня «Два дуби»

597

Українська народна пісня «Цигане, цигане»
Украинская народная песня «Цигане, цигане»

Швидко
Быстро

598

Не поспішаючи, але з рухом
Не спеша, но с движением

Дж. Перголезі. «Служниця-пані», д. II
Дж. Перголезі. «Служанка-госпожа», д. II

599

Швидко
Быстро

В.-А. Моцарт. «Весілля Фігаро», д. I
В.-А. Моцарт. «Свадьба Фигаро», д. I

ориг. Es-dur

600

Швидко
Быстро

В.-А. Моцарт. «Весілля Фігаро», д. I
В.-А. Моцарт. «Свадьба Фигаро», д. I

601

Музична партитура для вправи 601, що складається з трьох нотних рядків у скрипковій октаві. Темп позначено як «Швидко» (Быстро). Початок позначено динамічним позначенням *p*.

Не поспішаючи
Не спеша

В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. I
В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. I

602

Музична партитура для вправи 602, що складається з двох нотних рядків у скрипковій октаві. Темп позначено як «Не поспішаючи» (Не спеша). Початок позначено динамічним позначенням *p*.

Жваво
Живо

М. Лисенко. Рапсодія
Н. Лысенко. Рапсодія

603

Музична партитура для вправи 603, що складається з двох нотних рядків у скрипковій октаві. Темп позначено як «Жваво» (Живо).

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Серед села дичка»
Украинская народная песня «Серед села дичка»

604

Музична партитура для вправи 604, що складається з трьох нотних рядків у скрипковій октаві. Темп позначено як «Помірно» (Умеренно).

Помірно
Умеренно

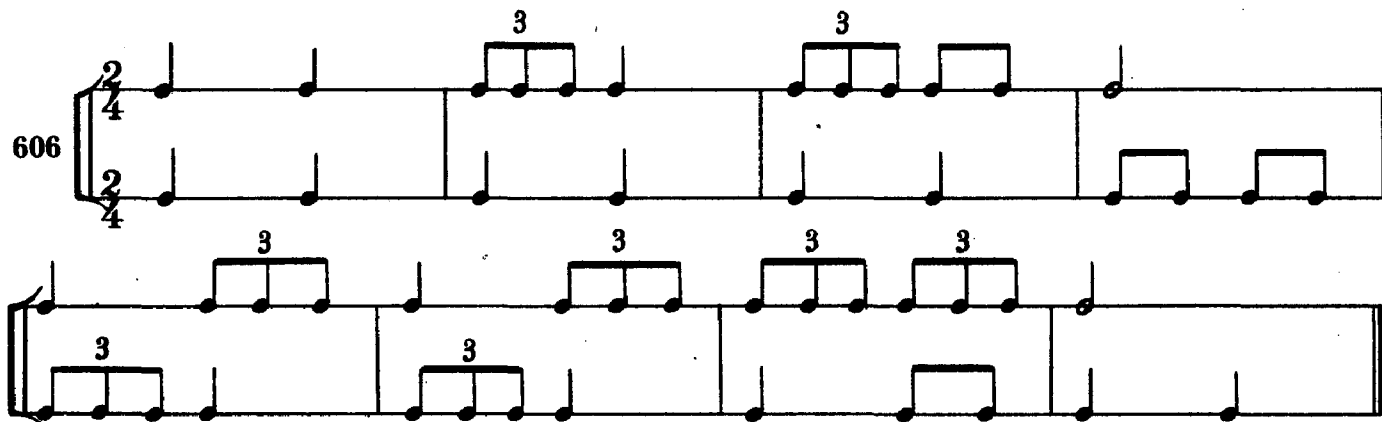

ОСОБЛИВИЙ ВИД РИТМІЧНОГО ПОДІЛУ. ТРИОЛЬ

Триоль — це поділ тривалості звуку на три рівні частини замість двох.

ОСОБЫЙ ВИД РИТМИЧЕСКОГО ДЕЛЕНИЯ. ТРИОЛЬ

Триоль — это деление длительности звука на три равные части вместо двух.

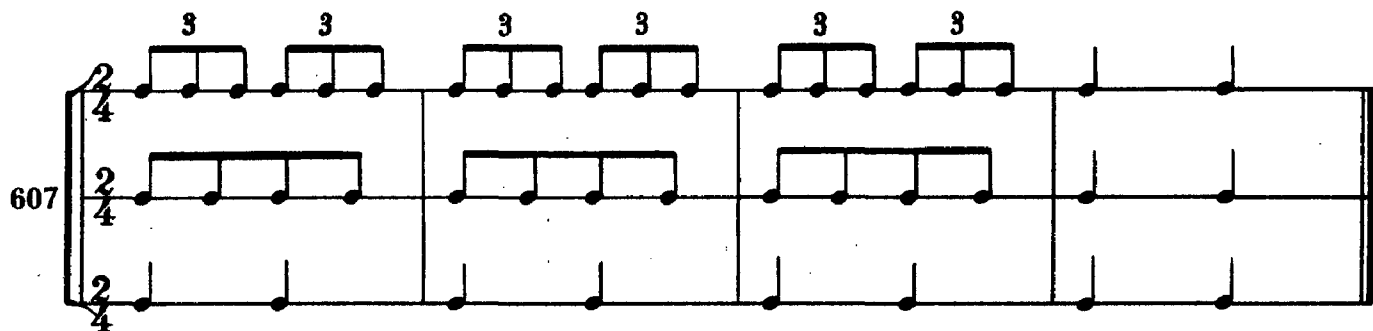

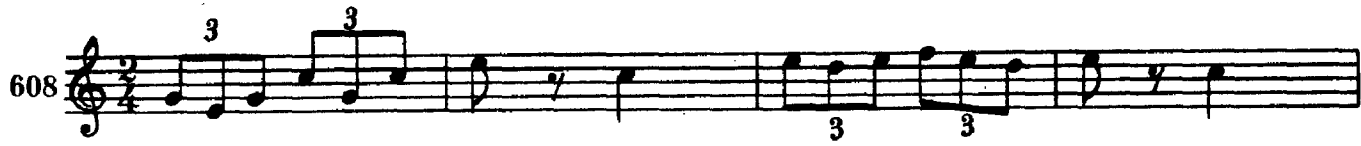
Приклад 607 співати в унісон на склад «ля» або двоголосно та триголосно (називаючи звуки тонічного тризвука) в таких варіантах:

- перший голос з третім;
- всі три голоси разом;
- перший голос з другим.

Пример 607 петь в унисон на слог «ля» или двухголосно и трехголосно (называя звуки тонического трезвучия) в таких вариантах:

- первый голос с третьим;
- все три голоса вместе;
- первый голос со вторым.

608

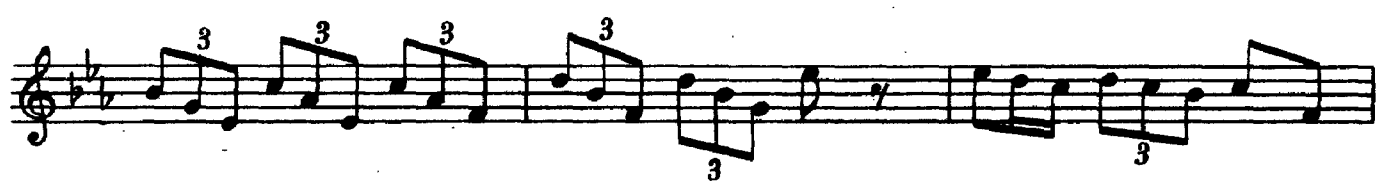

609

610

611

Завершити мелодію (пр. 613):

Закончить мелодію (пр. 613):

Маршово
В темпе марша

613

М. Лисенко. «Коза-дереза»
П. Лысенко. «Коза-дереза»

Не поспішаючи
Не спеша

614

Граціозно
Граціозно

Вірменська народна пісня «Потічок»
Армянская народная песня «Ручеек»

615

Дж. Верді. «Ернани», д. II
Дж. Верді. «Эрнани», д. II

Помірно
Умеренно

616

617

Дж. Верді. «Аїда», д. II
Дж. Верді. «Аїда», д. II

Скоро
Скоро

ориг. As-dur

617

618

Не поспішаючи
Не спеша

М. Римський-Корсаков. «Казка про царя Салтана», д. I
Н. Римський-Корсаков. «Сказка о царе Салтане», д. I

618

619

Не поспішаючи
Не спеша

М. Лисенко. «Тарас Бульба», д. I
Н. Лысенко. «Тарас Бульба», д. I
ориг. g-moll

619

Досить жваво
Довольно живо

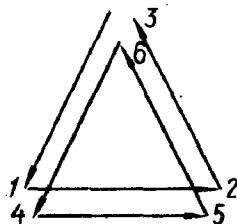
В.-А. Моцарт. «Так роблять усі», д. I
В.-А. Моцарт. «Так поступають все», д. I

620

6
8

На $\frac{6}{8}$ найпростіше тактувати так:

На $\frac{6}{8}$ наиболее просто тактировать так:

(У швидкому темпі тактують на два: по три восьмих на кожний помах руки.)

(В быстром темпе тактируют на два: по три восьмых на каждый взмах руки.)

621

622

Musical notation for system 622, featuring two staves in 6/8 time. The top staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes, while the bottom staff provides a bass line with dotted and eighth notes.

Musical notation for system 623, featuring two staves in 6/8 time. The top staff continues the melodic line with eighth and sixteenth notes, and the bottom staff continues the bass line.

623

Musical notation for system 623, featuring a single staff in 6/8 time with a treble clef. The melody consists of eighth and sixteenth notes.

Musical notation for system 624, featuring a single staff in 6/8 time with a treble clef. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

624

Musical notation for system 624, featuring a single staff in 6/8 time with a treble clef. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

Musical notation for system 625, featuring a single staff in 6/8 time with a treble clef. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

625

Musical notation for system 625, featuring a single staff in 6/8 time with a treble clef. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

Musical notation for system 626, featuring a single staff in 6/8 time with a treble clef. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

626

627

Завершити мелодію (пр. 628):

Закончить мелодию (пр. 628):

Повільно
Медленно

628

Не поспішаючи, співуче
Не спеша, певуче

М. Мусоргський. «Картинки з виставки»
М. Мусоргский. «Картинки с выставки»

ориг. *gis-moll*

629

Досить жваво
Довольно живо

М. Глінка. «Венеціанська ніч»
М. Глинка. «Венецианская ночь»

630

Не поспішаючи
Не спеша

Ф. Мендельсон. «Осіння пісня»
Ф. Мендельсон. «Осенняя песня»

631

p

Швидко і жваво
Быстро и живо

В.-А. Моцарт. «Так роблять усі», д. II
В.-А. Моцарт. «Так поступают все», д. II

632

p

Не поспішаючи
Не спеша

М. Лисенко. «Тарас Бульба», д. II
Н. Лысенко. «Тарас Бульба», д. II

633

mf

ориг. E-dur

Не поспішаючи, стримано
Не спеша, сдержанно

634

Two staves of musical notation in G major, 6/8 time. The first staff begins with a piano (p) dynamic marking. The music consists of eighth and sixteenth notes with some rests.

И. Гайдн. Квартет № 79, ч. I
И. Гайдн. Квартет № 79, ч. I

635

Two staves of musical notation in G major, 6/8 time. The music continues with eighth and sixteenth notes.

Two staves of musical notation in G major, 6/8 time. The music continues with eighth and sixteenth notes.

Л. Бетховен. «Бабак»
Л. Бетховен. «Сурок»

Помірно
Умеренно

636

Two staves of musical notation in G major, 6/8 time. The music features a steady eighth-note pattern.

Two staves of musical notation in G major, 6/8 time. The music continues with eighth notes.

Two staves of musical notation in G major, 6/8 time. The music continues with eighth notes.

Two staves of musical notation in G major, 6/8 time. The music concludes with eighth notes.

ТОНІКА. ДОМІНАНТА

Тризвук, побудований на першому ступені ладу (тоніці), називається тонічним. Тризвук побудований на п'ятому ступені ладу (домінанті), зветься домінантовим.

ТОНІКА. ДОМИНАНТА

Трезвучие, построенное на первой ступени лада (тонике), называется тоническим. Трезвучие, построенное на пятой ступени лада (доминанте), называется доминантовым.

I II III IV V VI VII VIII (I)

T D T

I II III IV V VI VII VIII (I)

t D t

637

T T₆ T₆₄ D

D₆ D₆₄ T

638

639

640

641

642

До мелодій (пр. 643—646) підібрати на фортепіано супровід, використовуючи тонічний і доміантовий трезвуки та їх обернення:

К мелодиям (пр. 643—646) подобрать на фортепиано сопровождение, используя тоническое и доминантовое трезвучия и их обращения:

Жваво
Живо

643

T T D T

T T D T

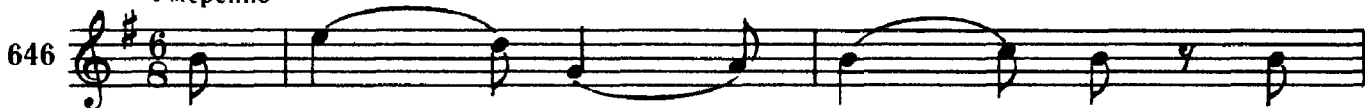
Помірно
Умеренно

Маршово
В темпе марша

Помірно
Умеренно

Жваво
Живо

Білоруська народна пісня «Янка»
Белорусская народная песня «Янка»

Дуже швидко
Очень быстро

ориг. B-dur

648

Two staves of musical notation in G major, 2/4 time. The first staff begins with measure 648. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some slurs and accents.

Жваво
Живо

К. Вебер. «Вільний стрілець», д. III
К. Вебер. «Вольный стрелок», д. III

649

Seven staves of musical notation in G major, 2/4 time. The first staff begins with measure 649 and includes a forte (f) dynamic marking. The music features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. A piano (p) dynamic marking appears in the fifth staff. The notation includes various articulations such as slurs and accents.

В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. I
В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. I

Швидко
Быстро

650

f

Дж. Верді. «Травиата», д. III
Дж. Верді. «Травиата», д. III

Не поспішаючи
Не спеша

651

p

В.-А. Моцарт. Дуэт для 2-х скрипок
В.-А. Моцарт. Дуэт для 2-х скрипок

Досить жваво і граціозно
Довольно живо и граціозно

ориг. F-dur

652

mp

СУБДОМІНАНТА

Тризвук, побудований на четвертому ступені ладу (субдомінанті), зветься субдомінантовим.

СУБДОМИНАНТА

Трезвучие, построенное на четвертой ступени лада (субдоминанте), называется субдоминантовым.

I II III IV V VI VII VIII (I)

T S D T

I II III IV V VI VII VIII (I)

t s D t

каденція каденція

T S₆ D₆ T

653

T T₆ T₆ S₆ S S₆

D₆ D₆ D T

654

655

656

657

658

659

До прикладів 660—663 підібрати на форте-піано супровід:

К примерам 660—663 подобрать на форте-пиано сопровождение:

Українська народна пісня «І шумить, і гуде»
Украинская народная песня «І шумить, і гуде»

Жваво
Живо

660

T T T D

T S D T

Помірно
Умеренно

661

Помірно
Умеренно:

662

(s)

(t)

Досить жваво
Довольно живо

663

Musical score for exercise 663, measures 1-3. Treble clef, 6/8 time signature. The music consists of three staves of notation.

В.-А. Моцарт. «Так роблять усі», д. I
В.-А. Моцарт. «Так поступають все», д. I

Швидко
Быстро

664

Musical score for exercise 664, measures 1-3. Bass clef, 4/4 time signature. The music consists of three staves of notation.

В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. II
В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. II

Помірно швидко
Умеренно быстро

665

Musical score for exercise 665, measures 1-3. Bass clef, 4/4 time signature. The music consists of three staves of notation.

Швидко і збуджено
Быстро и возбужденно

В.-А. Моцарт. «Так роблять усі», д. I
В.-А. Моцарт. «Так поступають все», д. I
ориг. Es-dur

666

Musical score for measures 666-669. The music is in treble clef, 2/4 time, and E major. It consists of four staves of music. The first staff begins with a piano (p) dynamic marking. The melody is characterized by eighth and sixteenth notes, with some rests. The piece concludes with a double bar line and a fermata over the final note.

Швидко
Быстро

Й. Гайдн. Симфонія № 11, ч. I
Й. Гайдн. Симфонія № 11, ч. I
ориг. G-dur

667

Musical score for measures 667-670. The music is in treble clef, 2/4 time, and G major. It consists of two staves of music. The first staff begins with a piano (p) dynamic marking and features a prominent sixteenth-note triplet. The second staff continues the melodic line with eighth and sixteenth notes.

Широко
Широко

Й. Гайдн. Квартет № 79, ч. II
Й. Гайдн. Квартет № 79, ч. II

668

Musical score for measures 668-671. The music is in treble clef, 2/4 time, and G major. It consists of three staves of music. The first staff begins with a piano (p) dynamic marking. The melody is broad and features wide intervals, with a prominent sixteenth-note triplet in the first measure. The piece concludes with a double bar line and a fermata over the final note.

СЕПТИМА

Интервал, який охоплює сім ступенів, називається септимою. Мала септима містить п'ять тонів. Вона обертається у велику секунду.

м. 7

СЕПТИМА

Интервал, охоплюючий семь ступеней, называется септимой. Малая септима состоит из пяти тонов. Она обращается в большую секунду.

669

670

Завершити мелодію (пр. 671):

Закончить мелодию (пр. 671):

Помірно
Умеренно

671

Швидко
Быстро

Українська народна пісня «Поле, поле широке»
Украинская народная песня «Поле, поле широке»

672

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ей, вийшла я на гірку»
Украинская народная песня «Ей, вийшла я на гірку»

673

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ой на горі пень дуплавий»
Украинская народная песня «Ой на горі пень дуплавий»

М. Лисенко. «Утоплена», д. II
Н. Лысенко. «Утопленница», д. II

Не поспішаючи
Не спеша

ориг. E-dur

Урочисто
Торжественно

В.-А. Моцарт. «Так роблять усі», д. I
В.-А. Моцарт. «Так поступают все», д. I
ориг. D-dur

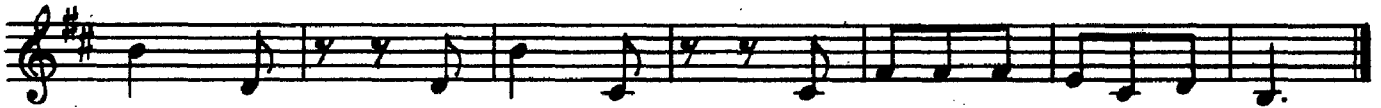
Помірно
Умеренно

О. Варламов. «Гірські вершини»
А. Варламов. «Горные вершины»

Помірно
Умеренно

П. Чайковський. «Средь шумного бала»
П. Чайковский. «Средь шумного бала»

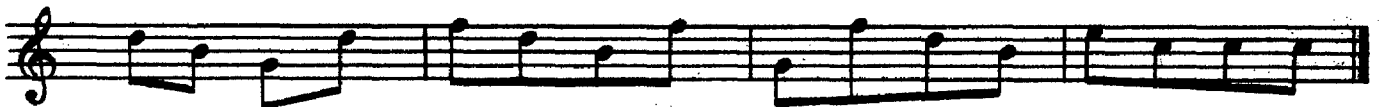
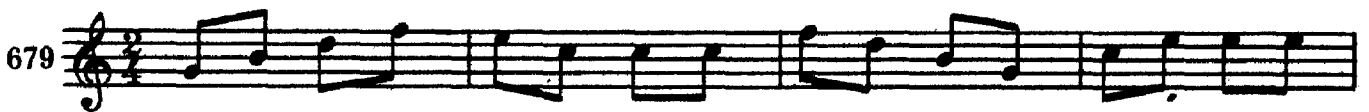

ДОМІНАНТСЕПТАКОРД

Чотиризвучний акорд, звуки якого розміщені по терціях, зветься септакордом. Домінантсептакорд — це септакорд, побудований на V ступені мажору або гармонічного мінору.

ДОМИНАНТСЕПТАККОРД

Четырехзвучный аккорд, звуки которого располагаются по терциям, называется септакордом. Доминантсептакорд — это септакорд, построенный на V ступени мажора или гармонического минора.

680

Two staves of musical notation. The first staff begins with a treble clef, a 2/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The melody consists of eighth and quarter notes. The second staff continues the melody with similar rhythmic values.

681

Two staves of musical notation. The first staff begins with a treble clef, a 2/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The melody continues with eighth and quarter notes. The second staff continues the melody with similar rhythmic values.

682

Three staves of musical notation. The first staff begins with a treble clef, a 2/4 time signature, and a key signature of two flats (Bb, Eb). The melody consists of quarter and eighth notes. The second and third staves continue the melody with similar rhythmic values.

683

Two staves of musical notation. The first staff begins with a treble clef, a 6/8 time signature, and a key signature of two flats (Bb, Eb). The melody consists of eighth and quarter notes. The second staff continues the melody with similar rhythmic values.

Підібрати на фортепіано супровід (пр. 684—687):

Подобрать на фортепиано сопровождение (пр. 684—687):

684

T D₇ T D

S 3 T 3 D₇ T

685

Помірно
Умеренно

686

Помірно
Умеренно

687

Рухливо
Подвижно

Українська народна пісня «Ой ти, дівчино»
Украинская народная песня «Ой ти, дівчино»

Помірно
Умеренно

688

Two staves of musical notation in G major, 2/4 time. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one flat (F major), and a 2/4 time signature. The melody consists of quarter and eighth notes.

Л. Бетховен. «Тірольська пісня»
Л. Бетховен. «Тирольская песня»

Не поспішаючи
Не спеша

689

Two staves of musical notation in D major, 2/4 time. The first staff starts with a treble clef, a key signature of two sharps (D major), and a 2/4 time signature. The melody is marked *mf* and features eighth and sixteenth notes.

В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. II
В.-А. Моцарт. «Дон Жуан», д. II

Досить жваво
Довольно живо

ориг. D-dur

690

Two staves of musical notation in D major, 6/8 time. The first staff starts with a treble clef, a key signature of two sharps (D major), and a 6/8 time signature. The melody is marked *p* and features eighth and sixteenth notes.

Й. Гайди. «Пори року», № 5
Й. Гайди. «Времена года», № 5

Повільно
Медленно

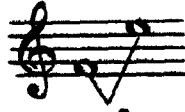
ориг. A-dur

691

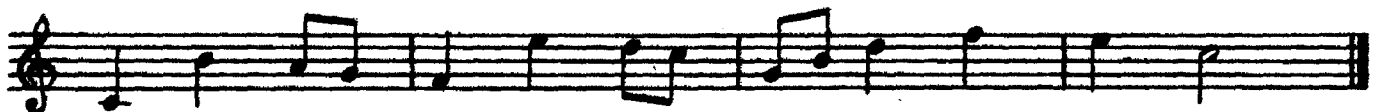
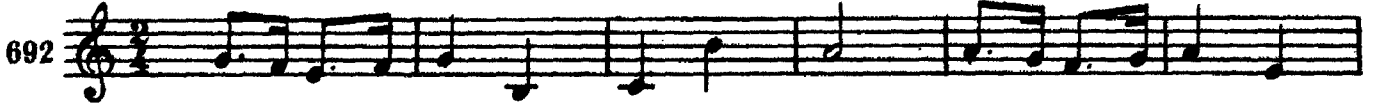
Four staves of musical notation in A major, 2/4 time. The first staff starts with a treble clef, a key signature of no sharps or flats (A major), and a 2/4 time signature. The melody is marked *p* and features quarter and eighth notes.

Велика септима має п'ять з половиною тонів,
в оберненні вона дає малу секунду.

Большая септима заключає в себе п'ять
з половиною тонів, в оберненні вона дає ма-
лу секунду:

v. 7
6. 7

694

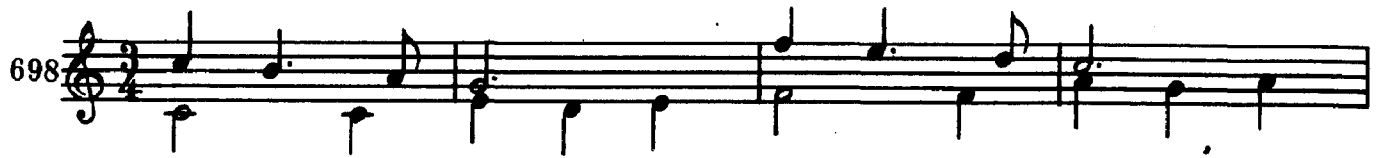
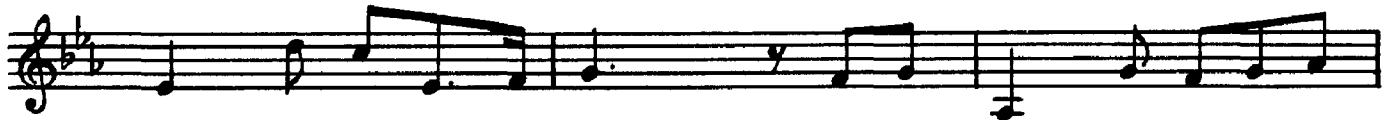
Measures 694-696: Treble clef, 2/4 time signature, key signature of one sharp (F#). Measure 694: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5. Measure 695: C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. Measure 696: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5.

695

Measures 697-699: Treble clef, 2/4 time signature, key signature of two flats (Bb, Eb). Measure 697: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5. Measure 698: C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. Measure 699: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5.

696

Measures 700-702: Treble clef, 2/4 time signature, key signature of three flats (Bb, Eb, Ab). Measure 700: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5. Measure 701: C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. Measure 702: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5.

Д. Шостакович. Гавот
Д. Шостакович. Гавот

Х.-В. Глюк. «Орфей та Еврідіка», д. III
К.-В. Глюк. «Орфей и Эвридика», д. III
ориг. с-moll

Швидко
Быстро

МІ МАЖОР

МИ МАЖОР

T S D T D₇

каденція
каденция

701

702

703

Завершити мелодію (пр. 705):

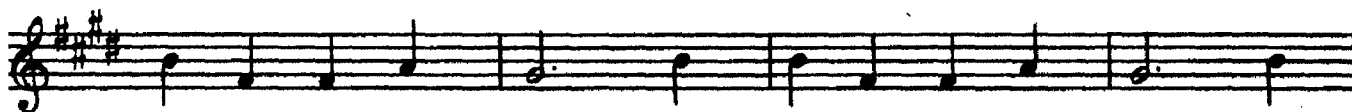
Закончить мелодію (пр. 705):

Жваво
Живо

Помірно
Умеренно

Х.-В. Глюк. «Орфей та Еврідика», д. III
К.-В. Глюк. «Орфей и Эвридика», д. III

Співуче
Певуче

708

Two staves of musical notation in treble clef, key of D major (two sharps), and 2/4 time. The first staff begins with a piano (*p*) dynamic marking. The music consists of eighth and quarter notes, with some notes beamed together and slurs over phrases.

Помірно
Умеренно

Ф. Шуберт. «Липа»
Ф. Шуберт. «Липа»

709

Two staves of musical notation in treble clef, key of D major (two sharps), and 2/4 time. The first staff begins with a piano (*p*) dynamic marking. The music continues with eighth and quarter notes, featuring slurs and phrasing.

Помірно
Умеренно

Негритянська народна пісня «Чорний і білий»
Негритянская народная песня «Черный и белый»

710

Three staves of musical notation in treble clef, key of D major (two sharps), and 2/4 time. The music consists of eighth and quarter notes with various phrasing and slurs.

Дуже стримано
Очень сдержанно

Е. Гріг. «Пісня сторожа»
Э. Гріг. «Песня сторожа»

711

Two staves of musical notation in treble clef, key of D major (two sharps), and 2/4 time. The first staff begins with a piano (*p*) dynamic marking and ends with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The music features eighth and quarter notes with slurs.

ДО-ДИЄЗ МІНОР

ДО-ДИЄЗ МІНОР

t s d t D₇

каденція
каденція

712

713

714

715

716

717

Завершити мелодію (пр. 718):

Закончить мелодію (пр. 718):

Повільно
Медленно

718

719

Не поспішаючи
Не спеша

М. Мусоргський. «Борис Годунов», д. I
М. Мусоргский. «Борис Годунов», д. I

720

Рухливо
Подвижно

А. Дворжак. Симфонія № 9, ч. II
А. Дворжак. Симфония № 9, ч. II

721

Швидко
Быстро

Й. Брамс. «Угорський танець»
Й. Брамс. «Венгерский танец»

ориг. fis-moll

722

Досить повільно
Довольно медленно

Е. Гріг. «Норвезька мелодія»
Э. Григ. «Норвежская мелодия»

ориг. f-moll

723

ЛЯ-БЕМОЛЬ МАЖОР

ЛЯ-БЕМОЛЬ МАЖОР

A musical staff in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It contains four chords: T (Tritone), S (Suspended), D (Dominant), and D7 (Dominant Seventh). The notes are: T (F, C), S (F, C, G), D (F, A, C), and D7 (F, A, C, E-flat).

каденція
каденция

A musical staff in treble clef with a key signature of two flats, showing a cadence with a final whole note chord.

724

Musical staff 724: Treble clef, two flats, 2/4 time. Features eighth and sixteenth note patterns.

Musical staff 725 (top): Treble clef, two flats, 2/4 time. Features eighth and sixteenth note patterns.

725

Musical staff 725 (bottom): Treble clef, two flats, 2/4 time. Features eighth and sixteenth note patterns.

Musical staff 726 (top): Treble clef, two flats, 2/4 time. Features eighth and sixteenth note patterns.

726

Musical staff 726 (bottom): Treble clef, two flats, 2/4 time. Features eighth and sixteenth note patterns.

Musical staff 727 (top): Treble clef, two flats, 2/4 time. Features eighth and sixteenth note patterns.

727

Musical staff 727 (bottom): Treble clef, two flats, 2/4 time. Features eighth and sixteenth note patterns.

Musical staff 728 (top): Treble clef, two flats, 2/4 time. Features eighth and sixteenth note patterns.

Musical staff 729 (top): Treble clef, two flats, 2/4 time. Features eighth and sixteenth note patterns.

728

Завершити мелодію (пр. 729):

Закончить мелодію (пр. 729):

Грайливо
Игриво

729

730

Помірно
Умеренно

Українська народна пісня «Ой у місті Богуславку»
Украинская народная песня «Ой у місті Богуславку»

731

Ой у міс- ті Бо- гу- слав- ку
ка- пе- лі- я гра- ла, мо- ло- да- я
Бон- да- рів- на впе- ред всіх гу- ля- ла.

Повільно
Медленно

Українська народна пісня «Ой ходила Галюня»
Украинская народная песня «Ой ходила Галюня»

732

Дуже повільно
Очень медленно

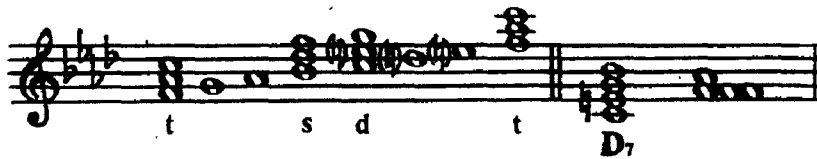
И. Гайдн. «Старий»
И. Гайдн. «Старик»

ориг. А-dur

ФА МІНОР

ФА МИНОР

каденція
каденція

735

736

737

738

739

Завершити мелодію (пр. 740):

Закончить мелодію (пр. 740):

740

Ф. Шуберт. «Заціпеніння»
Ф. Шуберт. «Оцепенение»

Досить швидко
Довольно быстро

ориг. c-moll

741

Не поспішаючи
Не спеша

И.-С. Бах. Соната для скрипки
И.-С. Бах. Соната для скрипки

742

Повільно
Медленно

743

p

Помірно швидко
Умеренно быстро

Ф. Шуберт. Баркарола
Ф. Шуберт. Баркарола

744

p

М. Леонтович. «Ой з-за гори кам'яної»
Н. Леонтович. «Ой з-за гори кам'яної»

Помірно
Умеренно

745

Ой з-за го_ри ка_м'я_но_ї го_лу_би лі_та_ють.
Не за_зна_ла роз_ко_шонь_ки, вже лі_та ми_на_ють.

СЕКВЕНЦІЇ

СЕКВЕНЦИИ

Рухливо
Подвижно

И.-С. Бах. Фугета
И.-С. Бах. Фугетта

746 *mf*

Швидко
Быстро

И. Гайдн. Симфонія № 11, ч. II
И. Гайдн. Симфония № 11, ч. II

747 *p*

Досить жваво
Довольно живо

Ш. Гуно. «Фауст», д. III
Ш. Гуно. «Фауст», д. III
ориг. C-dur

748 *mp*

Не поспішаючи, співуче
Не спеша, певуче

П. Чайковський. «Баркарола»
П. Чайковский. «Баркарола»
ориг. g-moll

749 *p*

Дуже жваво
Очень живо

Л. Бетховен. Соната № 29, ч. II
Л. Бетховен. Соната № 29, ч. II
ориг. B-dur

750 *p*

З М І С Т

ВІД АВТОРІВ	3
ПЕРШИЙ КЛАС	5
ДРУГИЙ КЛАС	48
ТРЕТІЙ КЛАС	107
ЧЕТВЕРТИЙ КЛАС	145

СОДЕРЖАНИЕ

ОТ АВТОРОВ	3
ПЕРВЫЙ КЛАСС	5
ВТОРОЙ КЛАСС	48
ТРЕТИЙ КЛАСС	107
ЧЕТВЕРТЫЙ КЛАСС	145